

Autonomi och kvalitet

– ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige

Delredovisning 3:
Enkätundersökning till studieansvariga

Denna delredovisning är utarbetad av Ebbe K. Graversen och Thomas Kjeldager Ryan i samarbete med Anton Björk, Lea Møller Grønfeldt, Sanne Haase, Emil Bargmann Madsen, Niels Mejlgaard, Maja Elisabeth Nyberg, Evanthia Kalpazidou Schmidt och Mads P. Sørensen. Delredovisningen har översatts till svenska.

Dansk Center for Forskningsanalyse vid Aarhus universitet svarar för innehållet (metod, resultat och slutsatser) i delredovisningen.

ISSN 1653-0942
ISBN 978-91-87541-11-7
Riksdagstryckeriet, Stockholm, 2015

Förord

Det övergripande målet för svensk utbildningspolitik är enligt riksdagens beslut att Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation som kännetecknas av hög kvalitet. För den högre utbildningen är målet att utbildning och forskning vid universitet och högskolor ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivs effektivt. Riksdagen och regeringen beslutade under 2010 att genomföra två reformer för att höja kvaliteten i den högre utbildningen. Den ena handlar om mindre styrning av universitet och högskolor (autonomireformen) och den andra om kvalitetssäkring av utbildningen (kvalitetsreformen).

En viktig uppgift för riksdagens utskott är att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom utskottens ämnesområden. Den delredovisning som publiceras i denna rapport ingår i utbildningsutskottets uppföljnings- och utvärderingsarbete. Syftet med det projekt som redovisningen ingår i är att följa genomförandet och effekterna av autonomi- och kvalitetsreformerna och på så sätt kunna dra lärdomar för framtiden. Den övergripande frågeställningen är om de båda reformerna främjar en ökad kvalitet i svensk högre utbildning på kort respektive lång sikt. Projektet utförs av Dansk Center for Forskningsanalyse (CFA) vid Aarhus universitet och kommer fram till 2016 att belysa genomförandet och effekterna av reformerna ur flera olika perspektiv. Utbildningsutskottet har inrättat en styrgrupp med ledamöter från samtliga partier som ska följa projektet, men det är CFA som svarar för innehållet (metod, resultat och slutsatser) i respektive redovisning.

Autonomi- och kvalitetsreformerna är de senaste stora reformerna av svensk högre utbildning och ingår, som den första delredovisningen visar, i en utveckling av det svenska högskoleväsendet som har pågått under lång tid. Sedan utbildningsutskottet i juni 2013 gav CFA uppdraget att följa implementeringen av reformerna har utvecklingen fortsatt ytterligare. Hösten 2013 remitterade regeringen en departementspromemoria med ett förslag om att införa en ny verksamhetsform – högskolestiftelser – för att öka lärosätenas autonomi och handlingsfrihet. Eftersom remissvaren visade att vissa frågor behövde utredas vidare sköt regeringen dock fram planerna på en stiftelsereform. I april 2014 tillsatte regeringen en utredning som bl.a. ska föreslå om och i så fall vilka övergripande förändringar av utbildningsutbudet som behöver göras för att bättre möta framtida behov. Regeringen tillsatte även en utredning om ledarskapet vid universitet och högskolor. I slutet av 2014 redovisade regeringens särskilda utredare sitt uppdrag att utreda hur kvalitetssäkringssystemet ska organiseras i framtiden. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

I denna rapport publiceras den tredje delredovisningen som innehåller en enkätundersökning till studieansvariga för vissa utbildningar vid svenska uni-

versitet och högskolor. Andra intressenters syn på autonomi- och kvalitetsreformerna beskrivs i två andra delredovisningar (rektorer i rapporten 2013/14:RFR22 och studenter, alumner och avnämare i rapporten 2014/15:RFR7). Av förklarliga skäl ger varje delredovisning i sig endast en begränsad bild av hur reformerna har implementerats i högskolesektorn, och det är först när redovisningarna från alla delstudier i projektet läggs samman i en kommande huvudrapport som en mer komplett bild av reformernas effekter kan skönjas.

Betty Malmberg (M)
Ordförande i utbildningsutskottets
styrgrupp för uppföljning och
utvärdering

Caroline Helmersson Olsson (S)
Ledamot i utbildningsutskottets
styrgrupp för uppföljning och
utvärdering

Cecilia Nordling
Kanslichef, utbildningsutskottet

Innehållsförteckning

Förord	3
Sammanfattning	6
1 Inledning	9
2 Enkätundersökningen	11
2.1 De utvärderade utbildningarna	12
2.2 Respondenterna kan vara ansvariga för mer än en utbildning	13
2.3 Tids- och intressentavgränsning	14
2.4 Praktiska anmärkningar	14
3 Resultat av enkätundersökningen	15
3.1 Kvalitetssäkringssystemet – bedömningsunderlag	17
3.2 Förväntningar på utvärderingens resultat	20
3.3 Intern organisation	22
3.4 Uppfattning om utvärderingskriterierna	24
3.5 Effekter av ”bristfällig” kvalitet som utvärderingsresultat	27
3.5.1 Omvärderade utbildningar	29
3.6 Effekter för de akademiska miljöernas organisering av kvalitetssäkringsarbetet	30
3.7 Effekter för de akademiska miljöernas prioritering i kvalitetssäkringsarbetet	33
3.8 Effekter för utbildningarnas lärandemål	38
3.9 Effekter på utbildningarnas bildningsinnehåll och bildningsprioritering	40
3.10 Effekter för utbildningarnas samarbete med det omgivande samhället	42
3.11 Effekter av autonomireformen	43
3.12 Rektorerens påståenden om kvalitets- och autonomireformerna	45
4. Slutsatser	52
4.1 Kvalitetsreformen	52
4.2 Autonomireformen	57
5. Litteratur	58
6. Bilaga	60
6.1 Appendix 1: Metodbeskrivning	60
6.1.1 Förord	60
6.1.2 Sampel	61
6.1.3 Respondentidentifikation	61
6.1.4 Metodiska val	61
6.1.5 Svarsprocent och respondentinformation	62
6.2 Appendix 2: Enkät till studieansvariga	63

Sammanfattning

Den här rapporten är den tredje delredovisningen i en uppföljning av genomförandet och effekterna av de autonomi- och kvalitetsreformer som infördes i det svenska högskolesystemet 2011 för att höja kvaliteten på svensk högre utbildning.

I rapporten presenteras resultaten av en enkätbaserad undersökning med studieansvariga från utbildningar vid svenska universitet och högskolor som under perioden 2011–2014 utvärderades av Universitetskanslersämbetet (UKÄ) inom ramen för de kvalitetsutvärderingsomgångar som genomfördes (se vidare avsnitt 2.1 och Kalpazidou Schmidt, 2014). Syftet med undersökningen har varit att redovisa de studieansvarigas erfarenheter och upplevelse av genomförandet och effekterna av autonomireformen och framför allt kvalitetsreformen. Enkätundersökningens datainsamling genomfördes i april–juni 2014.

Enkätundersökningen ingår i ett större uppföljningsprojekt som Dansk Center for Forskningsanalyse (CFA) vid Aarhus Universitet genomför på uppdrag av riksdagens utbildningsutskott. I uppföljningen har man redan genomfört en skrivbordsstudie och en intervjuundersökning bland rektorerna. Uppföljningen omfattar också en delstudie som bygger på individuella intervjuer och fokusgruppintervjuer med en rad universitetsintressenter.

Den enkätundersökning som ligger till grund för den här rapporten redovisar i första hand hur de studieansvariga inom högskoleväsendet har upplevt själva genomförandet och effekterna av de båda reformerna.

Undersökningens respondenter är samtliga utsedda som studieansvariga på lärosätena. Respondenterna har endast tillfrågats om en utbildning i de fall de ansvarar för flera (se avsnitt 2). Hälften av de studieansvariga besvarade enkäten och de fördelade sig proportionellt över utbildningstyp och lärosätetyp och bedöms utgöra ett tillräckligt material för undersökningen. Eftersom några respondenter ansvarade för fler än en utbildning, är undersökningens material inte representativt för specifika utbildningar eller enskilda lärosäten.

Kvalitetsreformen och autonomireformen

Trots att det rådde stor diskrepans mellan de bedömningsunderlag som faktiskt användes i utvärderingarna av utbildningarna och de underlag som de studieansvariga ville skulle användas, ansåg de studieansvariga i övervägande grad att utvärderingarna av deras utbildningar gav ett rättvisande resultat. Även om i stort sett alla studieansvariga förväntade sig att deras utbildningar skulle bli godkända, blev tre av fyra studieansvariga överraskade över det omdöme som utbildningen fick. De studieansvariga ville också att självvärderingar skulle användas som bedömningsunderlag i högre grad.

Utbildningarna utvärderades successivt i sex omgångar med cirka en sjättedel av utbildningarna i varje omgång. Utvärderingarna inleddes med omgång 1 första halvåret 2011 och slutade med omgång 6 andra halvåret 2013 (se vidare avsnitt 2.1). Utbildningar med omdömet "bristfällig" kvalitet kunde omvärderas året efter det att det första omdömet blivit känt. När denna enkätundersökning avslutades var bara resultaten av omvärderingarna från 2011 kända, det vill säga resultaten från omgång 1 och 2. Bara ett fåtal av utbildningarna med omdömet "bristfällig" kvalitet från omgång 1 och 2 under 2011 lades ned före omvärderingen, och samtliga omvärderade utbildningar från omgång 1 och 2 blev godkända vid omvärderingen 2013, så ingen av dessa utbildningar lades ned på grund av låg kvalitet. Före omvärderingen hade utbildningarna genomgått stora förbättringar i form av en starkare styrning av utbildningens innehåll, dess metodtyngd, de avslutande självständiga arbetena och inte minst avstämningen av de studerandes förväntningar. Allt detta är åtgärder som inriktar sig mot en bättre matchning mot kvalitetsreformens resultatorienterade fokus.

De godkända utbildningarna hade infört många åtgärder och förbättringar av samma typ, vilket tyder på att kvalitetsreformen har lett till ökade kvalitetsfrämjande insatser bland alla typer av utbildningar oavsett vilket utvärderingsresultat de fick. Exempelvis bedömde 40 procent av de studieansvariga att deras utbildning var tvärvetenskaplig (se tabell 2). Svaren från de utbildningar som bedömdes vara tvärvetenskapliga avvek emellertid inte i förhållande till de utbildningar som bedömdes vara yrkesutbildningar eller traditionella akademiska utbildningar.

Insatserna och åtgärderna var fokuserade på att stärka kvaliteten inom kvalitetssystemets mätområden lärande, metod och kvalitetssäkring, och en stor del av de studieansvariga ansåg i linje med detta att förberedelse- och kvalitetssäkringsarbetet i samband med utvärderingen hade ökat kvaliteten på deras utbildning. Nästan 60 procent hade redan en hög grad av systematiskt kvalitetssäkringsarbete före reformen, medan nästan 40 procent hade en lägre grad av systematiskt kvalitetssäkringsarbete. Så även om i stort sett alla utbildningar redan hade någon form av systematiskt kvalitetssäkringsarbete innan kvalitetsreformen genomfördes, gjorde kvalitetsreformen det möjligt att förstärka detta ytterligare.

Lärandet har stått i fokus som en av kvalitetsreformens centrala mätindikatorer, och de studieansvariga var eniga om att utvärderingen faktiskt hade lett till ett fokusskifte från undervisning till lärande. Det gällde såväl intellektuellt som socialt och personligt utbyte i fråga om lärande för de studerande på utbildningarna. En annan viktig del i de långa universitetsutbildningarna har varit deras bildningsinnehåll, där i stort sett alla studieansvariga uppgav att deras utbildning hade ett betydande bildningsinnehåll. Här bedömde de studieansvariga att bildningsinnehållet hade ökat efter utvärderingen, och att det skulle komma att öka ytterligare under de närmaste tre åren.

En annan prioriterad del i de långa universitetsutbildningarna är samverkan med det omgivande samhället, där nästan varannan studieansvarig angav att

de hade en omfattande samverkan med det omgivande samhället. Inom de närmaste tre åren förväntade sig knappt 40 procent av de studieansvariga en ökad samverkan, medan drygt hälften förväntade sig en oförändrad samverkan med det omgivande samhället.

De studieansvariga hade svårt att förhålla sig till hur autonomireformen hade inverkat på deras egen utbildning eftersom den reformen inte genomförs på utbildningsnivå utan på nivåer högre upp i lärosätens organisation. En mindre del av de studieansvariga upplevde emellertid effekter på sådana områden som kvalitetsarbetets organisering, utbildningens uppbyggnad, prioriteringen av utbildningens innehåll och struktur och, i mindre grad, rekrytering och tjänstestruktur i fråga om de personer som undervisar på utbildningen.

Intervjuundersökningen bland rektorerna (se Sørensen och Mejlgaard, 2014) resulterade i en rad slutsatser om kvalitetsreformens och autonomireformens effekter. I enkätundersökningen tillfrågades de studieansvariga i vilken utsträckning de instämde i dessa. Här fanns det en relativt stor överensstämmelse, såtillvida att de studieansvariga i allmänhet instämde i de slutsatser man hade kommit fram till i rektorsundersökningen, till exempel att kvalitetsarbetet vid utbildningarna hade fått en högre prioritet.

Enkätundersökningen visar således att de studieansvariga har varit bekymrade över kvalitetsreformens innehåll, fokus och implementering och att en del av de studieansvariga gärna ville att andra bedömningsunderlag skulle användas. Samtidigt visar enkäten också att de studieansvariga generellt menar att kvalitetssäkringssystemet har medfört en bättre kvalitet i utbildningarna liksom en större uppmärksamhet på de studerandes lärande och utbildningarnas lärandemål. De studieansvariga menade att utbildningsutvärderingarna hade varit mycket resurskrävande men samtidigt också mycket lärorika. Undersökningen visar således att kvalitetsreformens implementering har främjat de önskade förbättringarna av utbildningskvaliteten på svenska universitet och högskolor.

I kapitel 4 i den här rapporten finns en mer detaljerad redovisning av resultaten av enkätundersökningen och i kapitel 3 finns en omfattande och komplett genomgång av resultaten.

1 Inledning

Dansk Center for Forskningsanalyse (CFA) vid Institut for Statskundskab på Aarhus Universitet genomför uppföljningen av genomförandet och effekterna av autonomi- och kvalitetsreformerna på uppdrag av riksdagens utbildningsutskott. I den här rapporten behandlas den tredje delstudien i uppföljningen.

Uppföljningen inleddes sommaren 2013. Den första delstudien består av en bakgrundsundersökning där man jämförde de svenska autonomi- och kvalitetsreformerna med generella tendenser och utvecklingar i Europa. Den delstudien är klar (se delredovisning 1, Kalpazidou Schmidt, 2014¹). Den andra delstudien byggde på intervjuer med ledningarna för svenska universitet och högskolor. I den delstudien dokumenteras ledningarnas arbete med och prioriteringar för genomförandet. Den är också klar (se delredovisning 2, Sørensen och Mejlgaard, 2014²). Den här rapporten tar upp resultaten av den tredje delstudien som bygger på enkätfrågor till de studieansvariga om hur de hittills har upplevt genomförandet och effekterna av det nya nationella systemet för kvalitetsutvärderingar. Den sista delen i uppföljningen är en fallstudie som omfattar ett visst antal utbildningar över tid. Denna del redovisas också nu i en fjärde delredovisning och i en huvudrapport om fallstudien under 2016.

För riksdagens utbildningsutskott är syftet med den aktuella studien att undersöka hur de studieansvariga för de enskilda utbildningarna upplever genomförandet och effekterna av autonomi- och kvalitetsreformerna, bland annat om de upplever att reformerna har främjat kvaliteten i svensk högre utbildning.

Reformerna av högskolesektorn i Sverige genomfördes 2011 och innehåller följande delar:³

Autonomireformen: Frihet att bestämma en egen intern organisation (dock inte styrelse och rektor), egna tjänstekategorier, egna anställningsförfaranden och egna interna befordringsmöjligheter.

Kvalitetsreformen: Införande av ett nytt kvalitetssäkringssystem som fokuserar på resultat framför processer och procedurer, som mäter kvaliteten utifrån om de studerande uppnår utbildningarnas examensmål och som riktar särskilt fokus på de studerandes avslutande skriftliga arbete. Man ger bonus till utbildningar med omdömet ”mycket hög” kvalitet och inför en risk för att

¹ Evanthia Kalpazidou Schmidt. 2014. Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige. Delredovisning 1: Skrivbordsstudie om autonomi- och kvalitetsreformerna. Rapport från riksdagen 2013/14: RFR21. Utbildningsutskottet.

² Mads P. Sørensen och Niels Mejlgaard. 2014. Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige. Delredovisning 2: Intervjuundersökning med rektorer. Rapport från riksdagen 2013/14: RFR22. Utbildningsutskottet.

³ En omfattande redogörelse för innehållet i de båda reformerna finns i delredovisning 1 (jfr fotnot 1).

examensrätten kan gå förlorad för utbildningar med omdömet ”bristfällig” kvalitet.

2 Enkätundersökningen

I den här rapporten behandlas resultaten från enkätundersökningen bland studieansvariga för de utbildningar vid svenska lärosäten (universitet och högskolor) som utvärderades under perioden 2011–2014⁴. Syftet har varit att ta reda på hur de studieansvariga upplever genomförandet och dokumentera deras upplevda effekter av autonomi- och kvalitetsreformerna på utbildningsnivå. De båda första delstudierna i uppföljningen har fokuserat på riksnivån och den högsta ledningsnivån vid universitet och högskolor, medan den tredje delstudien alltså fokuserar på de enskilda utvärderade utbildningarna och effekterna av reformerna på lokal nivå.

Enkätundersökningens huvudtema och struktur är, enligt vad som överenskommit med projektets styrgrupp, bland annat inriktade på följande tolv teman (A–L). Avsnitten i kapitel 3 om enkätundersökningens resultat följer samma struktur, liksom själva enkäten, som finns i appendix 6.2.

Kvalitetsreformen

- A. Kvalitetssäkringssystemet – bedömningsunderlag
- B. Förväntningar på utvärderingens resultat
- C. Intern organisation
- D. Uppfattning om utvärderingskriterierna
- E. Effekter av ”bristfällig” kvalitet som utvärderingsresultat
- F. Effekter för de akademiska miljöernas organisering av kvalitetssäkringsarbetet
- G. Effekter för de akademiska miljöernas prioritering i kvalitetssäkringsarbetet
- H. Effekter för utbildningarnas lärandemål
- I. Effekter på utbildningarnas bildningsinnehåll och bildningsprioritering
- J. Effekter för utbildningarnas samarbete med det omgivande samhället

Autonomireformen

- K. Effekter av autonomireformen

Reformerna i kontext

- L. Överensstämmelse med rektorsintervjuundersökningens resultat om kvalitetsreformen och autonomireformen

För att kunna undersöka och analysera konkret praxis på lärosätena är undersökningen inriktad mot den vetenskapliga personal som ansvarar för kvaliteten hos de enskilda utbildningarna och gärna för förberedelsen och genomförandet av utvärderingen av utbildningarna, det vill säga i första hand studieansvariga, studieledare, programledare och studierektorer. Dessa personer omtalas i rapporten under den gemensamma benämningen ”studieansvariga”.

⁴ Ett stort tack till de många studieansvariga som tog sig tid att besvara de många enkätfrågorna. Det gjorde att ett relevant och omfattande datamaterial kunde samlas in (se också appendix 6.1 och 6.2).

2.1 De utvärderade utbildningarna

Högskoleutbildningar över en viss storlek har utvärderats under åren 2011–2014.⁵ Varje halvår under perioden 2011–2013 utvärderades en delgrupp i en 12–18-månaderscykel och vid utgången av 2014 hade alla svenska högskoleutbildningar blivit utvärderade och bedömda på en skala med tre steg: ”bristfällig”, ”hög” eller ”mycket hög” kvalitet. De utbildningar som bedömdes ha en ”bristfällig” kvalitet har fått möjlighet till en förnyad utvärdering året efter det att resultatet av den ordinarie utvärderingen blev känt. Alternativet till en förnyad utvärdering var att utbildningen lades ned. I denna delstudie avslutades datainsamlingen i juni 2014 och då var resultatet av utvärderingen av en del utbildningar (huvudsakligen i omgång 6) eller omvärdering (omgång 3 och 4) ännu inte känt.

Utvärderingen av alla utbildningar i de två sista omgångarna (det vill säga omgång 5 och 6 som inleddes 2013) hade inte avslutats, medan utbildningarna med omdömet ”bristfällig” kvalitet i de två första omgångarna (omgång 1 och 2 som inleddes 2011) redan var omvärderade, eller nedlagda, med känt resultat under 2013. Utbildningar med omdömet ”bristfällig” kvalitet från de mellersta omgångarna (omgång 3 och 4 som inleddes 2012) var antingen nedlagda eller på väg att bli omvärderade i juni 2014.

Sekvensen av utvärderingar, utvärderingsresultat och omvärderingar har inneburit en lärandeprocess för lärosätena och gett dem en möjlighet att utveckla kvalitetssäkringsarbetet över tid eller införa handfasta eller kända åtgärder i samband med utvärderingsresultaten, till exempel genom att utbildningar har prioriterats upp och tillförts resurser och uppmärksamhet eller tvärtom genom att de lagts ned. En undersökning av effekterna för lärosätenas handlingsutrymme, strategier och åtgärder har därför varit ganska komplex och utsträckt i tid och rum i fråga om utvärderingen av den enskilda utbildningen, men också i fråga om lärosätenas egna lärdomar om utvärderingarnas mål och syfte under loppet av de sex utvärderingsomgångarna.⁶ Den aktuella enkätundersökningen och analysen försöker därför ta hänsyn till att respondenterna befinner sig i olika stadier av utvärderingen av utbildningarna.

I denna delstudie undersöks inte huruvida autonomi- och kvalitetsreformerna är önskvärda eller inte vid de enskilda utbildningarna. Här hänvisas i stället till delredovisning 2 (Sørensen och Mejlgård, 2014).

---

⁵ Storleken på en utbildning mäts genom antalet avlagda examina. Är det färre än fem under de senaste tre åren utvärderas utbildningen på annat sätt och ingår då inte heller i denna enkätundersökning.

⁶ Exempelvis minskar andelen utbildningar som får omdömet ”bristfällig” kvalitet under de sex utvärderingsomgångarna mellan 2011 och 2014. Lärosätena blir förmodligen bättre på att dokumentera utbildningskvaliteten i takt med att de lär av de kravspecifikationer som tillämpats i de tidigare utvärderingsomgångarna. Bland flera andra kritiserar Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) bristen på genomskinlighet och kunskap i fråga om dokumentationskraven i de första omgångarna av utbildningsutvärderingarna, och Högskoleverkets systembeskrivning från 2010 reviderades 2012 med bättre förklaringar och anvisningar (jfr Högskoleverket Rapport 2012:15 R och Rapport 2011:3 R).

2.2 Respondenterna kan vara ansvariga för mer än en utbildning

Det har visat sig att många studieansvariga är, eller har varit, ansvariga för arbetet med utvärderingen av mer än en utbildning. För att inte belasta dessa respondenter orimligt mycket med upprepade identiska enkätundersökningar har man slumpmässigt valt ut *en* utbildning som den studieansvariga ombads att besvara enkätundersökningen för. Övriga unika respondenter, som bara ansvarade för en utbildning i samplet, ombads att besvara enkätundersökningen för denna utbildning. Av de nästan 1 900 identifierade utvärderade utbildningarna kunde undersökningen identifiera nästan 900 unika respondenter. Bland de återstående 1 000 handlade det först och främst om personer som ansvarade för utvärderingen av flera utbildningar och som därför förekom dubbelt. En mindre grupp av utbildningar, mestadels från omgång 6, där det inte har varit möjligt att identifiera utbildningen har utelämnats i undersökningen. Svarsprocenten bland de unika respondenterna blev knappt 50 procent (för en mer detaljerad metodbeskrivning, se appendix 6.1).

Respondenterna i undersökningen omfattar alla angivna ansvariga personer från lärosätena. De har identifierats genom en flerstegsprocess, där UKÄ först har kontaktats för respondentinformation. Detta gav bruttolistor med alla utbildningar och personkontakter för omgång 4, 5 och 6, inklusive utbildningar som var för små för att bli utvärderade eller som av andra skäl inte skulle utvärderas. Härifrån har de utvärderade utbildningarna från UKÄ:s webbplats för omgång 4 och 5 hämtats och angetts per lärosäte. För de utvärderade utbildningarna från UKÄ:s webbplats för omgång 1, 2 och 3 har de tidigare HSV-medarbetarna med ansvar för de enskilda utvärderingsgrupperna identifierats. Dessa kontaktades för att få information om lärosätenas kontaktpersoner för de utvärderade utbildningarna i omgång 1, 2 och 3. Dessa uppgifter för omgång 1 till 5 samlades slutligen ihop och skickades till UKÄ:s kontaktpersoner på de enskilda lärosätena med en förfrågan om att verifiera listan samt utöka den med kontaktpersoner för utvärderade utbildningar i omgång 6 samt eventuellt utbildningar som saknades från omgång 5.

Bland de insamlade kontaktuppgifterna fanns som redan nämnts en del personer som var ansvariga för utvärderingen av mer än en utbildning. Dessa respondenter fick bara en enkät för en slumpvis utvald utbildning bland de utbildningar som respondenten ansvarade för. Om man räknar bort dessa som återkom identifierades 893 unika respondenter som var och en kunde svara för utvärderingen av en utbildning. Tabell 1 visar respondenternas fördelning på olika utbildningar och svarsprocenten för varje utbildning. Svarsprocenten är genomgående över 50 procent med undantag för yrkesutbildningarna, som ligger något under de övriga utbildningstyperna. Sammanlagt 446 unika respondenter besvarade enkätundersökningen.

Tabell 1 Unika respondenter, svarsprocent och utbildningstyp. Alla. Antal och i procent

Utbildningstyp	Antal unika respondenter	Andel respondenter	Svarsprocent	Fördelning av svar
Kandidat	381	43	53	45
Magister	153	17	52	18
Master	146	16	52	17
Yrkesutbildning	213	24	42	20
Alla	893	100	50	100

2.3 Tids- och intressentavgränsning

Enkätundersökningen, inklusive framtagningen av enkäten, identifieringen av respondenterna och själva datainsamlingen i e-enkäten, genomfördes under perioden januari–juni 2014. Enkätundersökningen handlar om vilka effekter de studieansvariga upplever att utvärderingen har haft på deras egen utbildning. Analysen av de data som samlats in och arbetet med att sammanställa denna rapport har genomförts under perioden juni–augusti 2014. De bedömningsresultat som har publicerats efter den 1 juni 2014 ingår således inte i undersökningens analyser. Därmed är i synnerhet resultaten för omgång 6 inte kompletta (se också avsnitt 2.1).

Andra intressenters syn på reformerna redovisas i andra delstudier i undersökningen. De studerandes och avnämarnas upplevelse redovisas i delredovisning 4 (undersökningens första fas) och i en slutrapport under 2016 (undersökningens andra fas). En intervjuundersökning bland rektorerna har haft fokus på den högsta ledningens upplevda effekter av autonomi- och kvalitetsreformerna (se delredovisning 2, Sørensen och Mejlgaard, 2014). I delredovisning 1 (Kalpazidou Schmidt, 2014) har man gått igenom relevanta dokument, och de båda reformerna har där satts in i en större historisk och aktuell kontext. Resultaten från de fyra delredovisningarna läggs samman i en huvudrapport som ger en samlad bild av de effekter av de båda högskolereformerna som har visat sig hittills.

2.4 Praktiska anmärkningar

Presentationen av de insamlade uppgifterna i enkätundersökningen har av hänsyn till informanterna anonymiserats, såtillvida att respondenterna inte kan identifieras vare sig i den akademiska miljön eller på lärosätena. Respondenterna utlovades anonymitet i enkätundersökningen för att både positiva och negativa upplevelser skulle komma fram.

3 Resultat av enkätundersökningen

Undersökningen bland de studieansvariga är tematiskt uppdelad i en rad underämnen. Dessa är förtecknade i kapitel 2, och framställningen och analyserna av de insamlade resultaten i detta kapitel följer samma struktur. Således motsvarar innehållet i ett avsnitt i kapitel 3 ett tema i kapitel 2 och en avdelning i enkäten i appendix 6.2, det vill säga att avsnitt 3.1 motsvarar tema A och avdelning A i enkäten och så vidare. Det överordnade fokuset i undersökningen är (oavsett tema)

1. förväntningar före utvärderingen av utbildningen
2. lärdomar under utvärderingens gång
3. efterföljande effekter eller konsekvenser av utvärderingen.

Metodbeskrivning, datainsamling och enkät beskrivs samlat i appendix 6.1 och 6.2.

En stor del av utbildningarna uppfattade sig själva som tvärvetenskapliga, medan en ännu högre andel ansåg att de (också) var en traditionell akademisk utbildning (se tabell 2). Till exempel ansåg nästan 25 procent av masterutbildningarna att de i ”hög” eller ”mycket hög” grad var både tvärvetenskapliga och traditionella akademiska utbildningar. De studieansvariga betraktade även en väsentlig del av kandidat-, magister- och masterutbildningarna i ”hög” eller ”mycket hög” grad som yrkesinriktade utbildningar. Andelarna är intressanta, eftersom undersökningen bland rektorer (Sørensen och Mejlgaard, 2014) indikerar att just tvärvetenskapliga utbildningar och yrkesinriktade utbildningar kan ha haft svårare att uppnå omdömet ”hög” kvalitet i utvärderingarna jämfört med de traditionella akademiska utbildningarna (se också avsnitt 3.12 där respondenterna har ombetts att ange i vilken grad de instämmer med en rad slutsatser från rektorsundersökningen.

Tabell 2 De studieansvarigas egna uppfattningar om utbildningarnas kategoritillhörighet. Andelen som i ”hög” eller ”mycket hög” grad instämmer i att deras utbildning är en tvärvetenskaplig, yrkesinriktad och/eller traditionell akademisk utbildning, i procent

Utbildningskategori	Tvärvetenskaplig utbildning	Yrkesutbildning	Traditionell akademisk utbildning
Kandidat	39	32	74
Magister	41	25	73
Master	53	41	80
Yrkesutbildning	42	100	45
Alla	42	44	69

Anm.: De studieansvariga kan svara ja på flera utbildningskategorier, till exempel att utbildningen är både tvärvetenskaplig och yrkesinriktad, eller att den både är traditionellt akademisk och tvärvetenskaplig. Procentandelarna i varje kolumn visar andelen av de utbildningsansvariga som i ”hög” eller ”mycket hög” grad karakteriserar sin utbildning som tillhörande en viss utbildningskategori.

Respondenterna representerade utbildningar som hade fått alla tre typerna av omdömen, det vill säga ”mycket hög”, ”hög” och ”bristfällig” kvalitet (se tabell 3). Knappt 14 procent kände vid tidpunkten för enkätundersökningen ännu inte till utvärderingsresultatet för sin utbildning.

Tabell 3 Utbildningstyp och utvärderingsresultat, i procent

Utbildningstyp	Mycket hög kvalitet	Hög kvalitet	Bristfällig kvalitet	Okänt resultat	Alla
Kandidat	14	58	18	10	100
Magister	18	35	29	19	100
Master	28	38	22	12	100
Yrkesutbildning	15	43	23	20	100
Alla	17	48	22	14	100

Anm.: De med ”okänt resultat” avser i första hand utvärderingar från omgång 6, men också vissa från omgång 5.

De utbildningar som ingick i utvärderingarna har sorterats i ämnesgrupper, vilket över tid och utvärderingsomgångar ger en heterogen samling av utbildningstyper i varje omgång (se tabell 4 och 5). Denna skillnad inom de enskilda omgångarna gör analysmöjligheterna över tid något svårare, såtillvida att de skillnader som framgår av tabell 4 och tabell 5 snarare kan användas som en förklaring än som en grund för analys i de följande kapitlen.

Tabell 4 Utbildningstyperna fördelade på de sex utvärderingsomgångarna, i procent

Utbildningstyp	Omgång 1	Omgång 2	Omgång 3	Omgång 4	Omgång 5	Omgång 6	Alla
Kandidat	26	3	19	19	23	10	100
Magister	26	8	11	19	19	18	100
Master	18	1	4	45	22	9	100
Yrkesutbildning	2	16	0	46	24	12	100

Tabell 5 Utbildningstyperna fördelade inom varje utvärderingsomgång, i procent

Utbildningstyp	Omgång 1	Omgång 2	Omgång 3	Omgång 4	Omgång 5	Omgång 6
Kandidat	59	19	77	30	47	37
Magister	23	23	18	12	15	28
Master	16	4	6	26	17	14
Yrkesutbildning	2	54	0	32	21	22
Alla	100	100	100	100	100	100

3.1 Kvalitetssäkringssystemet – bedömningsunderlag

Kvalitetssäkringssystemets innehåll – tema A i undersökningen – bestämdes på en övergripande nivå och fastställdes i regeringens proposition om kvalitetsreformen (prop. 2009/10:139), medan den praktiska utformningen och genomförandet av kvalitetssäkringssystemet fastställdes av Höskoleverket (HSV) och Universitetskanslersämbetet (UKÄ) (Höskoleverket 2010, 2012). Utvärderingarna har endast i mindre utsträckning ändrat innehåll och fokus från det att de första utvärderingarna inleddes 2011 till det att de sista utvärderingarna inleddes 2013, vilket innebär att de har samma huvudfokus. Vid de första utvärderingsomgångarna var det exempelvis svårt att finna färdigutbildade (alumner) och företrädare för näringslivet att intervjua om utbildningarnas kvalitet, vilket gjorde att dessa delar prioriterades ned i många av de senare utvärderingsomgångarna. De studieansvariga tillfrågades om vilka bedömningsunderlag som användes i utvärderingen av deras utbildning (se tabell 6). Vidare har samma studieansvariga angett vilka bedömningsunderlag de helst skulle vilja användas i utvärderingen av deras utbildning, förutsatt att de bara fick välja mellan de underlag som används i kvalitetssäkringssystemet (se tabell 7).

Tabell 6 Utbildningstyp och använt bedömningsunderlag, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkesutbildning
Bedömningsunderlag				
Studenternas självständiga arbete	94	96	99	93
Lärosätets självvärdering	90	88	93	87
De studerandes bedömning	68	61	70	67
Enkät bland alumner	18	19	16	19
Besök av bedömningskommittén	22	23	26	15
Webbdialog med bedömningskommittén	58	55	49	60

Kvalitetsreformen innebär utvärderingar av utbildningar på grundnivå och avancerad nivå vid de svenska högskolorna och universiteten. Mycket små utbildningar är undantagna från utvärderingar (se <http://www.uk-ambetet.se>, Höskoleverket, 2012, och fotnot 5). De utvärderade utbildningarna har bedömts i ett gemensamt system med fokus på lärandemängden och lärandekvaliteten hos de färdigutbildade, i första hand genom en utvärdering av de studerandes självständiga skriftliga arbeten och lärosätenas självvärdering, men även andra bedömningsunderlag kan ingå i utvärderingen (se tabell 6, Kalpa-zidou Schmidt, 2014, Sørensen och Mejlgaard, 2014).

Tabell 6 visar att studenternas självständiga skriftliga arbeten, helt i linje med intentionen i kvalitetsreformens fokus på resultat, har använts i utvärderingen av i stort sett samtliga utbildningar oavsett utbildningstyp. Samma sak

gäller lärosätens självvärdering. Detta skiljer sig däremot från den prioritering som de studieansvariga skulle vilja se (se tabell 7) eftersom bara mellan en fjärdedel och en tredjedel vill att dessa underlag ska användas vid utvärderingen av deras utbildning. I två tredjedelar av utvärderingarna har de studerandes bedömning tagits med i bedömningsunderlaget, men bara omkring 40 procent av de utbildningsansvariga ville att dessa skulle tas med i bedömningsunderlaget. Enkätundersökningar bland alumner nedprioriterades snabbt efter omgång 1 eftersom det var mycket svårt att samla in data i fråga om dessa. Den låga andelen på omkring 15 procent som har använt enkäter bland alumner som underlag gäller i första hand utvärderingarna i omgång 1. Det är dock värt att notera att 35–45 procent av de studieansvariga ansåg att enkätundersökningar bland alumner skulle ingå i bedömningsunderlaget. Andelen med platsbesök av eller webbdialog med bedömningskommittén avspeglar också en utveckling där det under de första omgångarna stod klart att platsbesök var mycket resurskrävande och att en webbdialog kunde användas i stället. De studieansvariga är dock klart mer positiva till platsbesök än till webbaserad dialog (se tabell 6 och tabell 7).

Tabell 7 Utbildningstyp och önskat bedömningsunderlag, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkesutbildning
Bedömningsunderlag				
Studenternas självständiga arbete	32	25	38	25
Lärosätets självvärdering	38	35	19	22
De studerandes bedömning	40	36	41	42
Enkät bland alumner	35	33	43	48
Besök av bedömningskommittén	46	36	49	46
Webbdialog med bedömningskommittén	19	20	15	20

Oavsett vad de studieansvariga ansåg om det använda bedömningsunderlaget höll ungefär hälften i ”hög” eller ”mycket hög” grad med om att utvärderingen gav ett rättvisande resultat (se tabell 8). Eftersom ytterligare 35 procent av de studieansvariga angav att utvärderingen i ”viss” grad gav ett rättvisande resultat kan man säga att det råder ett rimligt samband mellan det bedömningsunderlag som användes och utbildningens utvärderingsresultat. Endast 5 procent av de studieansvariga såg inget samband alls. Som tabell 8 visar fanns det en klart större förståelse för att bedömningsunderlaget gav ett rättvisande resultat bland utbildningar med omdömet ”mycket hög” kvalitet. Omvänt var förståelsen väsentligt lägre bland utbildningar med omdömet ”bristfällig” kvalitet.

Tabell 8 De använda bedömningsunderlagen gav ett rättvisande utvärderingsresultat. Andelen som instämmer i ”hög” grad eller ”mycket hög” grad, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkesutbildning
Karakteristika				
Bedömningsresultat				
Mycket hög kvalitet	93	50	80	92
Hög kvalitet	47	70	45	51
Bristfällig kvalitet	6	19	35	11
Utbildningstyp (jfr tabell 2)				
Tvåvetenskaplig utbildning	32	37	39	40
Yrkesutbildning	45	28	55	38
Traditionell akademisk utbildning	43	42	47	45
Alla	46	49	53	48

Anm.: Varken kolumner eller rader ger summan 100 procent. Kvalitetsresultaten är från den första utvärderingen, om dessa redan är kända. Tvåvetenskaplig utbildning, yrkesutbildning och traditionellt akademisk utbildning har angetts av respondenterna själva och definieras som i tabell 2.

Om de studieansvariga tillfrågas mer specifikt om delar av bedömningsunderlaget får man en motsvarande bild som i tabell 8 (se tabell 9). Karaktäristiskt är att omkring hälften av de studieansvariga upplevde en hög grad av överensstämmelse mellan å ena sidan utvärderingsresultatet och bedömningsmaterialet och å andra sidan bedömningens beslutsargumentation (se tabell 9), men också att en motsvarande andel inte upplevde samma grad av överensstämmelse. Särskilt magisterutbildningarnas studieansvariga höll i mindre grad med om att beslutsunderlagets argumentation i ”hög” eller ”mycket hög” grad var rättvisande. Det märktes därmed en viss diskrepans mellan utvärderingsresultatet och beslutsunderlagets dokumentationsmaterial bland de studieansvariga (se tabell 8 och 9).

Tabell 9 Utvärderingsresultatet och de olika delarna av bedömningsmaterialet stämde överens. Andelen som instämmer i ”hög” grad eller ”mycket hög” grad, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkesutbildning
Det övergripande och generella dokumentationsmaterialet	51	37	53	47
Det akademiska dokumentationsmaterialet	57	48	61	51
Beslutsunderlagets argumentation	46	34	44	42

3.2 Förväntningar på utvärderingens resultat

De studieansvariga hade i allmänhet höga förväntningar på den egna utbildningens kvalitet. I det här avsnittet behandlas de studieansvarigas förväntningar på och mottagande av utvärderingens resultat – i första hand används frågorna i tema B i enkätundersökningen (se appendix 6.2). Före utvärderingarna förelåg det genomgående en stor tilltro bland de studieansvariga till att utbildningarna skulle bli bedömda att hålla ”hög” eller ”mycket hög” kvalitet i utvärderingarna. Fördelningen av förväntningarna på resultatet är någorlunda likartad oavsett utbildningstyp. Dock hade knappt var femte bland master- och magisterutbildningarna inte några förhandsförväntningar på resultatet över huvud taget. Mot bakgrund av vilket omdöme som utbildningarna faktiskt fick var förväntningarna varken entydigt optimistiska eller pessimistiska. Genomsnittligt överensstämde förväntningarna någorlunda med de faktiska resultaten; där det blev skillnad var det minst lika ofta bättre resultat än förväntat som sämre resultat än förväntat som var orsaken till skillnaden.

Tabell 10 Förväntat omdöme, i procent

Utbildningstyp	Bristfällig kvalitet	Hög kvalitet	Mycket hög kvalitet	Ingen förväntning
Kandidat	6	57	28	10
Magister	4	61	17	18
Master	1	41	40	17
Yrkesutbildning	1	52	36	12
Alla	4	54	29	13

Bland de utbildningar där resultatet var känt är det bara var fjärde studieansvarig som inte överraskades av utbildningens omdöme (se tabell 11). Omvänt blev var sjätte i ”hög” eller ”mycket hög” grad överraskad över omdömet – den största andelen fanns bland yrkes- och magisterutbildningarna. Att det rådde en utbredd osäkerhet om resultaten framgår av att knappt 60 procent av

de studieansvariga i ”lägre” eller ”viss” grad blev överraskade över utbildningens omdöme (se tabell 11).

Tabell 11 Andelen av de studieansvariga som var överraskade över utbildningens omdöme, i procent

Utbildningstyp	I hög eller mycket hög grad	I viss eller lägre grad	Inte alls
Kandidat	13	55	31
Magister	23	50	27
Master	8	68	23
Yrkesutbildning	24	69	7
Alla	16	59	24

Anm.: Alla med ännu ”okänt” resultat har inte svarat på denna fråga (jfr tabell 3 och appendix 6.2).

Sett i ljuset av de studieansvarigas relativt påfallande osäkerhet om bedömningsresultatet är mottagandet av resultatet på lärosätet också intressant, då rektorerna i intervjuer i den andra delstudien gav uttryck för att bedömningarna överlag träffade rätt, men dock med enskilda stora oförklarliga fluktuationer. Tabell 12 och tabell 13 visar hur bedömningsresultatet för den enskilda utbildningen mottogs såväl internt på lärosätet som utanför detta.

Bedömningsresultatet blev ganska positivt mottaget internt på lärosätet när det var positivt. Även om detta resultat i viss mån är förväntat var det särskilt bland utbildningarna med omdömet ”bristfällig” kvalitet som resultatet togs emot negativt på lärosätena (se tabell 12).

Av utbildningarna med omdömet ”bristfällig” kvalitet mottog 33 procent resultatet internt med en pragmatisk realistisk inställning, medan drygt 40 procent såg resultatet som en katalysator för (nödvändiga) förändringar (visas inte i tabell). Av de studieansvariga såg 20 procent resultatet som en bekräftelse på ett aktuellt förändringsbehov. Slutligen såg nästan 50 procent resultatet som en bekräftelse på ett behov av sådana förändringar som de redan höll på att genomföra. I den andra änden av skalan ligger utbildningarna med omdömet ”mycket hög” kvalitet, där 65, 21, 9 respektive 16 procent av de utvärderade utbildningarna såg pragmatiskt på resultatet, som en katalysator och som en bekräftelse på dels ett aktuellt förändringsbehov, dels redan igångsatta förändringar (visas inte i tabell).

Tabell 12 Bedömningsresultatets mottagande internt på lärosätet, i procent

Utbildningstyp eller bedömningsresultat	Positivt eller mycket positivt	Ingen reaktion	Negativt eller mycket negativt	Vet inte
Kandidat	71	10	18	1
Magister	63	7	27	3
Master	66	11	22	2
Yrkesutbildning	71	5	25	0
Mycket hög kvalitet	92	8	0	0
Hög kvalitet	88	9	4	0
Bristfällig kvalitet	8	9	77	6
Alla	69	9	22	1

Anm.: Alla med ännu "okänt resultat" har inte svarat på denna fråga (jfr tabell 3).

Hur bedömningsresultatet togs emot av lärosätens omvärld framgår av tabell 13. Till skillnad från det interna mottagandet visste en något lägre andel av de studieansvariga hur deras utbildnings bedömningsresultat mottogs externt utanför lärosätet eftersom kategorin "Vet inte" är markant större. Det var utbildningarna med omdömet "mycket hög" kvalitet som oftast fick en positiv reaktion, medan utbildningarna med omdömet "bristfällig" kvalitet oftast fick negativa reaktioner.

Tabell 13 Bedömningsresultatets mottagande utanför lärosätet, i procent

Utbildningstyp eller bedömningsresultat	Positivt eller mycket positivt	Ingen reaktion	Negativt eller mycket negativt	Vet inte
Kandidat	31	25	5	39
Magister	23	34	10	33
Master	36	23	8	34
Yrkesutbildning	34	36	16	14
Mycket hög kvalitet	56	21	0	23
Hög kvalitet	36	33	1	30
Bristfällig kvalitet	1	23	30	46
Alla	31	28	8	33

Anm.: Alla med ännu "okänt resultat" har inte svarat på denna fråga (jfr tabell 3).

3.3 Intern organisation

Före utvärderingarna har de studieansvariga kunnat organisera arbetet på lärosätet på en mängd olika sätt. På motsvarande sätt var ledningen mer eller

mindre insatt i olika utbildningar. I det här avsnittet behandlas och används enkätresultat om den interna organisationen (se tema C i appendix 6.2).

Cirka 70 procent av de utvärderade utbildningarna hade redan före utvärderingen en kvalitetssäkringsenhet på lärosätet, medan ytterligare 5 procent fick en kvalitetssäkringsenhet parallellt med utvärderingen (visas inte i tabell). Bara knappt 5 procent av de studieansvariga förväntade sig inte alls att en kvalitetssäkringsenhet skulle inrättas. Mer talande är dock att nästan 20 procent av de studieansvariga inte visste om det fanns någon central kvalitetssäkringsenhet på deras lärosäte eller inte. Den andelen varierade varken med utbildningstyp eller bedömningsresultat. Nästan alla utbildningsansvariga angav också att de hade haft ett systematiskt kvalitetssäkringsarbete på utbildningen redan före utvärderingen (se avsnitt 3.6). Det var till och med 60 procent som i ”hög” grad hade ett systematiskt kvalitetssäkringsarbete.

Om man vidare ser på vilka ledningsnivåer som visade ett intresse för det förberedande arbetet inför utvärderingen märktes ett ökat intresse ju närmare ledningsnivån man kom, det vill säga avdelningschef, utbildningschef, institutionschef, dekanus etc. (visas inte i tabell). Av de studieansvariga angav 40 procent att rektorn och den högsta ledningen i ”hög” eller ”mycket hög” grad visade ett intresse. Andelen steg till nästan 55 procent när det gällde dekanus och fakultetsledning och slutligen till nästan 65 procent när det gällde institutionsledningen. Mest anmärkningsvärt är att institutionsledningen och dekanus inte visade något större intresse. Intresseandelen varierar i stort sett inte beroende på utbildningstyp, men är ca 10 procentenheter lägre bland utbildningar med omdömet ”bristfällig” kvalitet. Detta skulle kunna tyda på att utbildningar med omdömet ”bristfällig” kvalitet har en lägre generell uppbackning från den lokala ledningen.

När de studieansvariga tillfrågades om konkreta delar i förberedelsearbetet inför utvärderingen samt effekter för lärosätens organisation av kvalitetssäkringen under den pågående utvärderingen svarade de enligt vad som anges i tabell 14. Andelarna visas inte för de olika utbildningstyperna eftersom de inte varierar nämnvärt beroende av typ.

Av tabell 14 framgår att det finns en väsentlig skillnad när det gäller att själv kunna organisera utbildningsinnehållet och delvis när det gäller vägledning och organisering av kvalitetssäkringen. Knappt 25 procent av utbildningarna med omdömet ”bristfällig” kvalitet kunde själva i ”hög” eller ”mycket hög” grad organisera och bestämma utbildningens innehåll. Motsvarande andelar för utbildningarna med omdömet ”hög” och ”mycket hög” kvalitet var omkring 50 procent. Detta indikerar ett omvänt samband mellan den studieansvarigas möjlighet att själv organisera och bestämma utbildningens innehåll och utbildningens risk att få omdömet ”bristfällig” kvalitet. Ett alltför litet inflytande för den studieansvariga kan till exempel resultera i mindre utveckling av utbildningen och därmed en större risk för omdömet ”bristfällig” kvalitet. Det kan dock förmodligen även finnas andra orsaker och förklaringar.

Att knappt 10 procentenheter färre bland utbildningar med omdömet ”bristfällig” kvalitet än bland övriga utbildningar i ”hög” eller ”mycket hög” grad

fick anvisningar och vägledning av den egna ledningen eller kvalitetsansvariga stöder i viss mån en sådan förklaring. Utvärderingen av utbildningarna med omdömet ”bristfällig” kvalitet visade sig oftare leda till organisationsförändringar av det interna kvalitetssäkringsarbetet. Det skedde för 30 procent av utbildningarna med omdömet ”bristfällig” kvalitet i motsats till 11–14 procent bland utbildningarna med omdömet ”hög” och ”mycket hög” kvalitet.

Vidare visar resultaten i tabell 14 att relativt få av utbildningarna har använt erfarenheter från andra utbildningars utvärderingar på det egna lärosätet eller från andra lärosäten.

Tabell 14 Innehåll i utbildningen, förberedelse av utvärderingen och organisationsförändringar. Andelen som instämmer i ”hög” grad eller ”mycket hög” grad, i procent

Bedömningsresultat	Bristfälligt kvalitet	Hög kvalitet	Mycket hög kvalitet	Alla ^{*)}
Kunde själv organisera och bestämma innehållet i utbildningen redan före utvärderingen	26	59	49	51
Har använt utvärderingsresultat från det egna lärosätet i förberedelsen av utvärderingen	21	26	15	27
Har använt utvärderingsresultat från andra lärosäten i förberedelsen av utvärderingen	9	9	7	11
Fick anvisningar och vägledning av den egna ledningen eller kvalitetsansvariga i förberedelsen av utvärderingen	49	57	60	58
Utvärderingen ledde till förändringar av hur kvalitetssäkringsarbetet organiserades internt	31	14	11	18

Anm.: ^{*)} Alla med ännu ”okänt resultat” ingår också i kategorin ”Alla” (jfr tabell 3).

3.4 Uppfattning om utvärderingskriterierna

Kvalitetsreformen ledde till att utbildningarna ska mätas i tre dimensioner, nämligen 1) kunskap och förståelse, 2) färdighet och förmåga och 3) värderingsförmåga och förhållningssätt.⁷ Dessa utvärderingskriterier översätts i en rad under- och delmål i ett samarbete mellan lärosätenas studieansvariga och

⁷ Målen i examensbeskrivningen utgör grunden för kvalitetsreformens utbildningsutvärderingar. Dessa mål är 1) kunskap och förståelse, 2) färdighet och förmåga och 3) värderingsförmåga och förhållningssätt.

UKÄ (tidigare HSV). I detta avsnitt undersöks hur de studieansvariga har upplevt denna översättning av utvärderingskriterierna och huruvida de upplever att dessa har gett ett rättvisande bedömningsresultat. Insamlad evidens från enkätundersökningens temaavsnitt D används här (se appendix 6.2).

Inledningsvis angav de studieansvariga i hur hög grad de anser att kvalitetssäkringssystemet är användbart och tillämpligt för just deras utbildning (se tabell 15). Eftersom svaren varierar mer med bedömningsresultatet än med utbildningstypen, är tabell 15 uppställd efter bedömningsresultat.

De studieansvariga på utbildningar med omdömet ”mycket hög” kvalitet ansåg att det använda utvärderingsunderlaget gav ett rättvisande resultat, medan de studieansvariga på utbildningar med omdömet ”bristfällig” kvalitet inte alls höll med om detta (se tabell 8). När frågan i stället gällde huruvida kvalitetssäkringssystemets delar i ”hög” eller ”mycket hög” grad mäter om utbildningen håller hög kvalitet föll andelen studieansvariga som instämde ganska markant bland utbildningarna med omdömet ”hög” och ”mycket hög” kvalitet (se tabell 15). Resultaten i tabell 15 visar genomgående att de studieansvariga med omdömet ”bristfällig” kvalitet var mindre positiva och ansåg att de använda målen och indikatorerna var mindre användbara för att utvärdera deras utbildning. Något tillspetsat ansåg de att just utvärderingen av deras utbildning skulle ha bedömts på ett annat sätt, till exempel utifrån deras egna kvalitetsmål.

Oaktat utbildningstyp framgår det av tabell 15 att det bara fanns några få avvikelser från genomsnittet för ”alla”. Av analyserna framgår dock att jämfört med de andra ansåg endast hälften så stor andel av de studieansvariga vid magisterutbildningarna att kvalitetssäkringssystemets delar i ”hög” eller ”mycket hög” grad mäter om utbildningen håller hög kvalitet (visas inte i tabell). Bland de studieansvariga för magisterutbildningarna fanns också en betydligt lägre andel som ansåg att utvärderingsresultatet var jämförbart med utvärderingsresultatet för andra motsvarande utbildningar. Slutligen fanns det bland yrkesutbildningarna, och delvis även bland kandidatutbildningarna, en lägre andel utbildningsansvariga som ansåg att självständiga skriftliga arbeten var en bra kvalitetsindikator för deras utbildning. Att det självständiga skriftliga examensarbetet var en bra utbildningskvalitetsindikator hade störst stöd bland magister- och masterutbildningarna.

Tabell 15 Utvärderingskriterierna och bedömningsresultatet. Andelen som instämmer i ”hög” grad eller ”mycket hög” grad, i procent

Bedömningsresultat	Bristfällig kvalitet	Hög kvalitet	Mycket hög kvalitet	Alla ⁾
Kvalitetssäkringssystemets delar mäter om utbildningen håller hög kvalitet	7	25	40	22
Utbildningen har utvärderats med tillräckligt relevanta under- och delmål	31	59	69	53
Det självständiga skriftliga examensarbetet är en bra kvalitetsindikator för utbildningen	22	34	52	34
Bedömningsresultatet är jämförbart med resultatet för andra motsvarande utbildningar	15	35	47	32
Egna kvalitetsmål ger en mer rättvisande bedömning	57	27	20	34
De använda under- och delmålen var rättvisande för utbildningens kvalitet	21	50	64	46
Tradition med avslutande skriftliga examensarbeten på utbildningen	89	92	94	91

Anm.: ⁾ Alla med ännu ”okänt resultat” ingår också i kategorin ”Alla” (jfr tabell 3).

I debatten om kvalitetsreformen har det förekommit en del diskussion om övergången från processfokus, som självvärderingar är ett exempel på, till resultatfokus, som de skriftliga examensarbetena är ett exempel på (se delredovisning 1, Kalpazidou Schmidt, 2014). Även om det i tabell 15 framgår att en lika stor andel, oavsett bedömningsresultat, hade en tradition av skriftliga arbeten, och även om andelarna i tabell 16 visar att arbetet med självvärderingarna har varit svårt och tidskrävande, så vill över hälften av de studieansvariga att självvärderingarna i ”hög” eller ”mycket hög” grad ska användas mer i utbildningsutvärderingarna (se tabell 16). Ytterligare en tredjedel av de studieansvariga ansåg att självvärderingarna i viss eller mindre grad borde användas mer i utbildningsutvärderingarna.

Resultaten i tabell 16 visar vidare att särskilt de studieansvariga på utbildningar med omdömet ”bristfällig” kvalitet oftare i ”hög” eller ”mycket hög” grad upplevde att självvärderingen inte användes, oftare saknade en schablon för självvärderingen eller någon att lära erfarenheter av, och oftare hade svårt att dra nytta av HSV:s/UKÄ:s anvisningar. Omkring hälften av alla studieansvariga blev överraskade över den krävande arbetsinsatsen bakom självvärderingarna.

Oavsett utbildningstyp finns det enskilda skillnader, till exempel att en lite större andel av magisterutbildningarna och en lite mindre andel av kandidatutbildningarna i ”hög” eller ”mycket hög” grad upplevde att självvärderingen inte användes. En lite större andel master- och yrkesutbildningar hade en ramschablon på lärosätet, och en motsvarande mindre andel kandidat- och magisterutbildningar hade en sådan på lärosätet. Vidare visar det sig att en större andel av yrkesutbildningarna lär sig av andras erfarenheter, använder överraskande mycket tid på att utarbeta självvärderingen och har redan gjort självvärderingen i ett annat sammanhang.

Tabell 16 Självvärderingens utarbetande och användning. Andelen som instämmer i påståendet, i procent

Bedömningsresultat	Bristfällig kvalitet	Hög kvalitet	Mycket hög kvalitet	Alla ^{*)}
Självvärderingen användes inte av utvärderingsgruppen	24	9	7	10
Hade ingen schablon för självvärderingen i förväg	40	32	34	32
Hade i förväg själv en schablon för självvärderingen	6	13	8	11
Lärosätet hade en ramschablon för självvärderingen	19	18	26	17
Anvisningarna från HSV/UKÄ var begripliga och användbara	39	56	49	53
Anvisningarna från HSV/UKÄ var svårbegripliga och hjälpte inte	36	22	28	24
Lärdomar från andras erfarenheter gjorde arbetet lättare	11	30	32	27
Självvärderingen hade redan gjorts i annat sammanhang	8	13	16	14
Det tog överraskande lång tid att göra självvärderingen	48	51	46	51
Självvärdering bör användas mer i utbildningsutvärderingar ^{**)}	66	46	59	59

Anm.: *) Alla med ännu ”okänt resultat” ingår också i kategorin ”Alla” (jfr tabell 3). **) Andel som anger i ”hög” grad och i ”mycket hög” grad.

3.5 Effekter av ”bristfällig” kvalitet som utvärderingsresultat

En del utbildningar fick omdömet ”bristfällig” kvalitet. I undersökningen har dessa fått besvara en rad särskilda enkätfrågor (se tema E i enkätundersökningen i appendix 6.2). Över tid från omgång 1 till omgång 5 av utvärderingarna har andelen utvärderade utbildningar som fått omdömet ”bristfällig” kvalitet minskat, men fortfarande riskerar utbildningar att få ett sådant omdöme

(se UKÄ:s webbplats om utvärderingsresultaten). När en utbildning får omdömet ”bristfällig” kvalitet har lärosätet ett år på sig att åtgärda bristerna inför UKÄ:s uppföljning av utbildningen. Från omgång 1 och 2 har alla omvärderade utbildningar uppnått omdömet ”hög” kvalitet. En mindre del av utbildningarna ville inte ha någon omvärdering och valde själva att lägga ned utbildningen. Därmed har UKÄ hittills inte behövt återkalla examenstillståndet för någon utbildning som inte uppfyller kvalitetskraven. Utbildningar med omdömet ”bristfällig” kvalitet från omgång 3 och 4 blev omvärderade 2014 och ingår bara delvis i undersökningens datamaterial. Därmed är antalet utbildningar som utgör datamaterialet i detta avsnitt (3.5) relativt litet, vilket påverkar resultaten.

När en utbildning får omdömet ”bristfällig” kvalitet ska lärosätet besluta vad som ska hända med utbildningen. Detta avsnitt handlar om erfarenheterna och effekterna av denna process hos de potentiellt nedläggningshotade utbildningarna.

De nästan 100 respondenter som besvarade frågorna om utbildningar som fått omdömet ”bristfällig” kvalitet har typiskt sett inte själva haft beslutanderätt i fråga om utbildningens vidare öde. Även om bara ett fåtal utbildningar har lagts ned så fattades beslutet om en fortsatt verksamhet i 60 procent av fallen av rektorn eller fakultetsledningen. Bara var femte utbildnings framtid avgjordes av institutionsledningen, medan en motsvarande andel avgjordes lokalt av undervisningsmiljön själv, av externa uppdragsgivare eller av finansieringskällor i kategorin ”Andra” (se tabell 17).

Tabell 17 Vem beslutade vad som skulle ske med utbildningen sedan den fått omdömet ”bristfällig” kvalitet? (i procent)

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbildning	Alla
Rektorn eller högsta ledningen	47	36	33	17	36
Fakultetsledningen	29	23	7	28	24
Institutionsledningen	9	23	40	22	20
Andra	15	5	20	33	20

Av de studieansvariga angav 85 procent att utbildningen fortsatte medan knappt 8 procent (ännu) inte visste om deras utbildning skulle fortsätta eller inte. Ytterligare 8 procent angav att deras utbildning hade lagts ned eller var på väg att läggas ned. Därmed var det i realiteten huvuddelen av utbildningarna med omdömet ”bristfällig” kvalitet som fortsatte eller ville fortsätta.

På en direkt fråga om de utbildningsansvariga ansåg att beslutet om deras utbildnings framtid var rimligt angav 40 procent att de instämde i ”hög” eller ”mycket hög” grad, 40 procent instämde i ”mindre” eller ”viss” grad, medan 10 procent inte instämde. Enigheten var överraskande nog störst för de nedlagda utbildningarna eller de som man planerade att lägga ned, och mindre för

de utbildningar som fick fortsätta, där 10 procent inte höll med beslutet om att man skulle fortsätta och den omvärderingsprocess som följde av detta.

3.5.1 Omvärderade utbildningar

Bland de omvärderade utbildningarna var tilltron till att de minst skulle uppnå ”hög” kvalitet i omvärderingen ganska stor (se tabell 18). Det faktum att man inte nådde upp till omdömet ”hög” kvalitet i den första utvärderingen verkar därmed inte ha minskat respondenternas tro på att deras egen utbildning höll den önskade höga kvaliteten.

Tabell 18 Förväntning på omvärderingens bedömningsresultat. Andelen som instämmer i ”hög” grad eller ”mycket hög” grad, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbildning	Alla
Hög kvalitet förväntas vid omvärdering	84	72	94	94	85

För att uppnå det önskade bättre omdömet i omvärderingen använde sig utbildningarna av många olika strategier och åtgärder (se tabell 19). Även om en del av variationen i andelarna mellan olika utbildningstyper beror på det låga antalet respondenter (mellan 16 och 31 inom varje typ), märks en lång rad mindre skillnader mellan utbildningstyperna och när det gäller vilka olika typer av åtgärder som vidtagits.⁸

En ganska stor andel av utbildningarna vidtog således många av åtgärderna redan före omvärderingen. Medan det bara märks en mindre skillnad mellan utbildningstyperna finns det en större variation i, men också konsensus om, vilka åtgärder som har vidtagits oftast. Mer kontroll, tydlig kvalitetssäkring, mer metodundervisning och tydligare information till de studerande hör till de mest utbredda åtgärderna, men också ökad undervisningskompetens och forskningsanknytning, ökad resurstilldelning och ansvarsprecisering har använts flitigt (se tabell 19). De fyra åtgärder som har vidtagits mest är också sådana åtgärder som inriktar sig mot en bättre matchning mot kvalitetsreformens resultatorienterade fokus.

Bland magister- och särskilt masterutbildningarna användes ökade undervisningsdidaktiska insatser och ökad undervisningskompetens i mindre grad. Rent generellt har masterutbildningarna, följt av yrkesutbildningarna, vidtagit de åtgärder som anges i tabell 19 i något mindre omfattning med vissa undantag, till exempel ökad kontroll av utbildningen och systematisk involvering av interna och externa intressenter. Yrkesutbildningarna har dessutom i något större omfattning använt inspiration från motsvarande utbildningar på andra

⁸ Listan över åtgärder är inspirerad av UKÄ:s rapport ”Reflektioner kring det nuvarande utvärderingssystemet. Erfarenheter 2011–september 2013”, 2013.

lärosäten (se tabell 19). Olikheterna mellan utbildningstyperna är dock generellt små och osäkra på grund av det låga antalet respondenter.

Tabell 19 Andelen utbildningar som har vidtagit någon av de angivna åtgärderna i förberedelserna inför omvärderingen, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbildning	Alla
Använt utvärderingsresultat från andra ställen med samma utbildning*)	14	18	19	30	19
Ökad kontroll av utbildningen	68	67	44	76	65
Fler obligatoriska delar i utbildningen	39	44	44	24	38
Färre vägar till examen	16	6	19	12	13
Precisering av ansvar för utbildningskvalitet	42	28	19	18	29
Ny kvalitetssäkringsprocess för det avslutande skriftliga arbetet	71	72	75	82	74
Kommitté för att revidera kursplaner	23	28	31	18	24
Mer metodundervisning	71	78	56	59	67
Ökad undervisningskompetens och -kapacitet	48	28	6	18	29
Ökad pedagogisk och undervisningsdidaktisk insats	45	11	6	24	26
Ökad forskningsanknytning	45	39	31	41	40
Mer resurser till det avslutande skriftliga arbetet	48	22	38	12	33
Systematisk involvering av interna och externa intressenter	10	6	6	24	11
Tydligare information till de studerande om krav och förutsättningar	84	67	69	71	74

Anm.: *) Andelen i "hög" eller "mycket hög" grad. För övriga åtgärder anges andelen ja-svar.

3.6 Effekter för de akademiska miljöernas organisering av kvalitetssäkringsarbetet

Även bland de utvärderade utbildningarna med omdömet "hög" eller "mycket hög" kvalitet har det skett förändringar i hur man organiserar sitt kvalitetssäkringsarbete. Detta avsnitt handlar om utbildningsutvärderingens effekter på

hur dessa utbildningar organiserar sitt kvalitetssäkringsarbete och bygger på empiri från enkätundersökningens tema F (se appendix 6.2). Även alla omvärderade utbildningar med omdömet ”hög” kvalitet i omvärderingen ingår i datamaterialet för detta avsnitt.

Drygt hälften av de utvärderade utbildningarna hade redan i ”hög” eller ”mycket hög” grad ett systematiskt kvalitetssäkringsarbete före kvalitetsreformen, framför allt bland yrkesutbildningarna och minst bland magisterutbildningarna (se tabell 20). Detta innebär att knappt hälften av utbildningarna inte hade någon ”hög” grad av systematiskt kvalitetssäkringsarbete; nästan samtliga av dessa angav dock att de hade ”viss” eller en ”mindre” grad av systematiskt kvalitetssäkringsarbete (visas inte i tabellen).

På frågan om huruvida utbildningarna inför framtiden inhämtar kunskap om andra utbildningars innehåll, kvalitet och uppbyggnad svarade drygt en tredjedel nej (36 procent), medan knappt 7 procent var tveksamma och svarade ”vet inte”. Dessa knappt 40 procent som antingen svarade nej eller tvekade jämför således inte sin utbildningskvalitet med andra motsvarande utbildningar. Bland den återstående (stora) andelen utbildningar inhämtade de flesta allmän kunskap om andra utbildningar, men en del gjorde också aktivt analyser, självvärderingar och riktade jämförelser mot andra utbildningar. En respondent för en utbildning kunde svara ”ja” på flera av de typer av systematisk kunskapsinhämtning som anges i tabell 20.

Tabell 20 Andelen utbildningar som systematiskt arbetar med utbildningskvalitet, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbild- ning	Alla
Hade ett systematiskt kvalitetssäkringsarbete redan före genomförandet av kvalitetsreformen *)	59	41	61	63	57
Inför framtiden inhämtas systematiskt kunskap om andra utbildningars utvärderingsresultat, uppbyggnad och kvalitetssäkringsarbete					
Nej, inte alls	36	45	38	24	36
Ja, man inhämtar kunskap	33	26	25	37	31
Ja, benchmarking mot andra	9	19	15	18	14
Ja, man gör analysarbete	16	11	18	26	18
Ja, man gör självvärdering	18	16	15	23	18
Ja, man gör dokumentationsarbete	5	8	3	14	7
Ja, man har fast bemanning på uppgiften	3	4	5	3	4
Ja, man har utvecklat ett nytt kvalitetssäkringssystem för uppgiften	1	4	1	3	2
Vet inte	6	3	13	7	7

Anm.: *) Andelen i "hög" eller "mycket hög" grad. För övriga åtgärder anges andelen svar. Den enskilda respondenten kan lämna flera ja-svar.

Även om de enskilda utbildningarna endast har ökat systematiseringen av sina utbildningars kvalitetssäkringsarbete i viss grad hade många ändå fått ny kunskap av arbetet med utbildningsutvärderingarna. Hälften hade i "hög" eller "mycket hög" grad fått ny kunskap av förberedelsearbetet och utvärderingen (se tabell 21). Vidare angav var tredje att förberedelse- och kvalitetssäkringsarbetet i "hög" eller "mycket hög" grad hade ökat kvaliteten på utbildningen. Även om det handlar om en självvärdering utförd av de studieansvariga är det ändå ett påfallande resultat att bara förberedelserna och arbetet med själva kvalitetssäkringen har gett en "hög" eller "mycket hög" grad av ökad kvalitet på var tredje utbildning. En direkt slutsats kan vara att kvalitetsreformen i hög grad har varit kvalitetsdrivande oavsett om den har varit omtyckt eller inte. Många lärosäten hade visserligen ett kvalitetssäkringsarbete redan före kvalitetsreformen, men för många har det nu blivit mer systematiskt och omfattningsrikt. Det faktum att omkring 15 procent av utbildningarna angav att de nu i "hög" eller "mycket hög" grad hade lyckats etablera en strategi för hur de ska agera vid framtida kvalitetsreformer säger visserligen inte något om huruvida (några av) de övriga redan hade en sådan strategi före kvalitetsreformen, men

det visar ändå att kvalitetsreformen har ökat graden av systematisering och professionalisering av utbildningarnas kvalitetssäkringsarbete.

Tabell 21 Andelen som har haft utbyte av arbetet med utbildningskvalitet. Andelen som instämmer i ”hög” grad eller ”mycket hög” grad, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbild- ning	Alla
Har fått ny kunskap av förberedelse- och kvalitetssäkringsarbetet	50	49	49	56	51
Har fått ökad kvalitet i utbildningen av förberedelse- och kvalitetssäkringsarbetet	32	36	29	36	31
Har etablerat en strategi för framtida kvalitetsreformer	16	14	9	21	15

3.7 Effekter för de akademiska miljöernas prioritering i kvalitetssäkringsarbetet

De utvärderade utbildningar som fått omdömet ”hög” eller ”mycket hög” kvalitet har, trots sina goda omdömen, typiskt behövt ta ställning till om deras utbildning hade kunnat planeras eller organiseras bättre och om de olika insatserna i utbildningen hade prioriterats på bästa möjliga sätt. Detta avsnitt tar upp effekterna av utbildningsutvärderingen för dessa utbildningars prioriteringar av resurser och insatser i kvalitetssäkringsarbetet och bygger på det datamaterial som inhämtades under enkätundersökningens tema G (se appendix 6.2).

Listan över de potentiella åtgärder som utbildningarna hade kunnat tänka sig att vidta är i stort sett densamma som listan över åtgärder för de omvärderade utbildningarna (se tabell 19).⁹ Generellt är den enda systematiska skillnaden mellan de omvärderade utbildningarna med omdömet ”bristfällig” kvalitet (se tabell 19) och utbildningarna med omdömet ”hög” och ”mycket hög” kvalitet (se tabell 22) att de omvärderade utbildningarna har vidtagit åtgärder i mycket högre utsträckning. Även om andelen utbildningar som vidtagit åtgärder bland utbildningar med omdömet ”hög” och ”mycket hög” kvalitet är mindre än en tredjedel av andelen bland de omvärderade utbildningarna, är det samma typer av åtgärder som är mest använda.

En tendens är att de utbildningar som i den första utvärderingen uppnådde omdömet ”hög” eller ”mycket hög” kvalitet, liksom de omvärderade utbildningarna, oftast har haft ett behov av att införa åtstramningar i form av en ny kvalitetssäkringsprocess för det avslutande skriftliga arbetet, mer metodunder-

⁹ Listan över åtgärder är inspirerad av UKÅ:s rapport ”Reflektioner kring det nuvarande utvärderingssystemet. Erfarenheter 2011–september 2013”, 2013.

visning och tydligare information till de studerande om krav och villkor. Nästan 25 procent av utbildningarna har vidtagit dessa åtgärder. Ökad pedagogisk och undervisningsdidaktisk insats, ökad forskningsanknytning och mer resurser till det avslutande skriftliga arbetet har också använts av ca 10 procent av utbildningarna.

Nästan 20 procent av de utbildningar som uppnådde omdömet ”hög” eller ”mycket hög” kvalitet hade i ”hög” eller ”mycket hög” grad rustat upp och tillfört mer resurser till kvalitetssäkringsarbetet (se tabell 22). Under 10 procent hade inrättat en kvalitetssäkringsnämnd eller ett kvalitetssäkringsråd eller gjort systematiska kvalitetsanalyser.

Bland de mest använda åtgärderna efter utbildningsutvärderingarna var revidering av kursplaner, precisering av krav och villkor för de studerande, en ny kvalitetssäkringsprocess för det avslutande skriftliga arbetet samt mer metodundervisning. Dessa åtgärder ligger också inom ramen för kravspecifikationen för genomförandet av kvalitetsreformen, där fokus i hög grad har varit inriktat på metodtyngden i de studerandes skriftliga arbeten. Detta har utbildningarna uppenbarligen rättat sig efter, och en relativt stor andel av dem hade efter utbildningsutvärderingen helt eller delvis anpassat sina utbildningar efter kvalitetsreformens nya krav. På den direkta frågan om man hade ”förändrat utbildningens sammansättning, så att fokus och innehåll bättre passade till det nya kvalitetssäkringssystemets krav” var det dock bara 13 procent som i ”hög” eller ”mycket hög” grad instämde i detta (se tabell 23, där dock också omvärderade utbildningar ingår).

Tabell 22 Andelen utbildningar som har vidtagit någon av de angivna åtgärderna efter utvärderingen, i procent. Endast utbildningar med bedömningsresultatet ”hög” eller ”mycket hög” kvalitet i sin första utvärdering.

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbild- ning	Alla
Tilldelat mer resurser till kvalitetsarbetet ^{*)}	21	15	17	20	18
Gjort systematiska kvalitetsanalyser ^{*)}	8	4	4	9	7
Inrättat en nämnd eller ett råd för kvalitetssäkring ^{*)}	8	4	9	9	8
Fler obligatoriska delar i utbildningen	8	8	9	1	7
Färre vägar till examen	2	6	7	3	4
Precisering av ansvar för utbildningskvalitet	7	6	5	4	6
Ny kvalitetssäkringsprocess för det avslutande skriftliga arbetet	26	19	19	23	23
Revidering av kursplaner	33	31	31	42	34
Mer metodundervisning	18	23	12	15	17
Ökad undervisningskompetens och -kapacitet	4	8	4	4	5
Ökad pedagogisk och undervisningsdidaktisk insats	12	9	13	18	12
Ökad forskningsanknytning	14	8	9	10	11
Mer resurser till det avslutande skriftliga arbetet	11	9	9	11	10
Systematisk involvering av interna och externa intressenter	3	6	3	7	4
Tydligare information till de studerande om krav och villkor	24	23	18	31	24

Anm.: *) Andelen i ”hög” eller ”mycket hög” grad. För övriga åtgärder anges andelen ja-svar.

I den återstående delen av detta avsnitt ingår även de omvärderade utbildningar som fick omdömet ”hög” kvalitet i omvärderingen. Av de utbildningar med omdömet ”bristfällig” kvalitet i den första utvärderingen där resultatet av omvärderingen är känt har samtliga uppnått omdömet ”hög” kvalitet i omvärderingen.

På frågan om i vilken omfattning utbildningarna hade ändrats sedan utvärderingsresultatet blev känt angav 13 procent av de utbildningsansvariga att utbildningens sammansättning i ”hög” eller ”mycket hög” grad hade ändrats så att den bättre uppfyllde kraven i det nya kvalitetssäkringssystemet. Denna andel kan tyckas låg, men det är ändå en påfallande hög andel som har ändrats väsentligt i fråga om utbildningens sammansättning eller innehåll. Det nya kvalitetssäkringssystemet kan därför också sägas ha haft en markant beteende- och innehållspåverkan på alla utbildningar.

Som också framgår av tabell 19 och 22 är det återigen kursplaner, utbildningstygnd och utbildningsprogression samt utbildningsfokus som i ”hög” eller ”mycket hög” grad har ändrats hos utbildningarna (se tabell 23).

Tabell 23 Andelen med ändringar i utbildningen efter det att bedömningsresultatet blivit känt. Alla utbildningar medtagna*). Andelen som instämmer i ”hög” grad eller ”mycket hög” grad, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbild- ning	Alla
Ändrat utbildningens sammansättning så att fokus och innehåll bättre passar till det nya kvalitetssäkringssystemets krav	13	16	9	16	13
Har man:					
Ändrat ämnessammansättningen	3	9	5	9	5
Ändrat ämnesfokus	9	17	5	13	11
Ändrat kursplaner	23	32	10	31	24
Ändrat utbildningsprogressionen	18	15	12	17	16
Ändrat undervisningsform	6	8	5	7	6
Ändrat intagningskrav	7	4	5	0	5
Ändrat studiemiljön	8	2	11	9	9
Ändrat laboratorie-faciliteter	2	4	3	14	5

Anm.: I denna tabell och den återstående delen av detta avsnitt har man också tagit med de omvärderade utbildningarna som fått omdömet ”hög” kvalitet i omvärderingen.

Ett sätt att fokusera utbildningen, dess resultat och dess innehåll är att strama upp programorienteringen i utbildningen så att det blir fler obligatoriska och förutbestämda kurser, där innehållet kan styras och viktas bättre. Programorienteringen är redan utbredd bland utbildningarna, där särskilt yrkesutbildningarna betraktar sig som programorienterade (se tabell 24). Samtidigt som 92 procent av dessa i ”hög” eller ”mycket hög” grad betraktar sig som programorienterade ansåg 20 procent av dem att de framöver i ”hög” eller ”mycket

”hög” grad kommer att bli mer programorienterade, och 26 procent ansåg att de framöver i ”hög” eller ”mycket hög” grad kommer att ställa fler krav avseende val av ämne för examensarbetet. Övriga utbildningstyper – kandidat, magister och master – hade en lägre andel av utbildningarna som redan i ”hög” eller ”mycket hög” grad var programorienterade, men ungefär samma andel som ansåg att utbildningarna framöver skulle bli mer programorienterade och att de framöver skulle ställa fler krav avseende val av ämne för examensarbetet.

Tabell 24 Programorientering i utbildningen. Andelen som instämmer i ”hög” grad eller ”mycket hög” grad, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbild- ning	Alla
Utbildningen är programorienterad	50	54	68	92	63
Utbildningen blir mer programorienterad i framtiden	17	27	10	20	18
Det kommer fler krav avseende val av ämne för examensarbetet	21	19	20	26	22

Det omfattande arbetet före och efter utvärderingen av de enskilda utbildningarna gav en del utbildningsansvariga ny kunskap om möjligheter och behov av nya utbildningar. Detta visade sig särskilt inom magister- och masterutbildningarna där nästan 10 procent av de utbildningsansvariga under den pågående utvärderingen identifierade ett behov av nya utbildningar (se tabell 25). Bara en ganska liten andel av yrkesutbildningarna fann ett motsvarande behov inom sitt fält. Oavsett om det fanns ett identifierat behov av nya utbildningar eller inte så angav var fjärde respondent att eventuella nya utbildningar i framtiden i ”hög” eller ”mycket hög” grad skulle anpassas och rätta sig efter det nya kvalitetssäkringssystemets krav. Andelen var någorlunda densamma oavsett utbildningstyp. Således märks en klar anpassning och benägenhet att rätta sig efter det nya systemets fokus och prioriteringar oavsett utbildningstyp och oavsett aktuellt behov av nya utbildningar. Detta innebär att kvalitetsreformens latent påverkan på utbildningarnas innehåll, fokus och prioriteringar kan sägas vara ganska markant.

Tabell 25 Behov av framtida utbildningar, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbild- ning	Alla
Utbildningsutvärderingen visade ett behov av att etablera nya utbildningar ^{*)}	6	10	9	1	6
Nya utbildningar anpassas i förhand efter kvalitetssäkringssystemets krav ^{**)}	22	30	23	28	25

Anm.: *) Andelen ja-svar. **) Andelen i "hög" eller "mycket hög" grad.

3.8 Effekter för utbildningarnas lärandemål

Lärandet har alltid tagit stor plats i högskoleutbildningar. I detta avsnitt redogörs för resultaten av hur de utbildningsansvariga upplever att kvalitetsreformen har påverkat de studerandes lärande i utbildningarna. För att belysa detta används enkätmaterial från tema H i enkätundersökningen (se appendix 6.2).

Kvalitetssäkringssystemet har innehållit några överordnade målsättningar som utvärderingarna av de enskilda huvudområdena skulle översätta i konkreta utvärderingsindikatorer. Ett av målen har varit ett fokus på om de studerande uppnådde tillräcklig kunskap i motsats till om de fick den bästa undervisningsformen eller undervisningsmängden, det vill säga lärandet kontra processen. Som framgår av tabell 26 hade nästan var femte utbildning i "hög" eller "mycket hög" grad skiftat fokus från undervisning till lärande i utbildningen. Detta svarar ganska väl mot andelen utbildningar som hade infört förändringar och vidtagit åtgärder i form av ökade resurser till de avslutande skriftliga arbetena, tydligare krav på de studerande, ökade undervisningskompetenser och mer metodundervisning (se tabell 19 och 22).

Tabell 26 Fokus på lärandemål. Andelen som instämmer i "hög" grad eller "mycket hög" grad, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbild- ning	Alla
Utvärderingen ledde till ett fokusskifte från undervisningsfokus (process) till lärandefokus (resultat) i utbildningen	18	19	19	23	19

De tre lärandemålen i examensbeskrivningen – 1) kunskap och förståelse, 2) färdighet och förmåga och 3) värderingsförmåga och förhållningssätt – utgör underlaget för kvalitetsreformens utbildningsutvärderingar (se avsnitt 3.4 och Högskoleverket, 2012). Dessa tre lärandemål operationaliseras i en rad under- och delmål utifrån vilka utbildningarna bedöms. I enkätundersökningen

har de studieansvariga tillfrågats om huruvida de upplever att kvalitetsreformen har förändrat de studerandes lärande i fråga om de tre lärandemålen (se tabell 27).

I en undersökning av akademiska ideal bland studerande från 2005 (Hermansson, 2005) identifierades två andra motsvarande lärandemål som, utöver kvalitetsreformens tre lärandedimensioner, används nedan för att beskriva de kompetenser som de studerande uppnått efter avslutad utbildning. Hermansson identifierade intellektuell utveckling (kunskap) och social och personlig utveckling (fackkunskaper såväl som allmänbildning). De studieansvariga har tillfrågats om huruvida de upplever att kvalitetsreformen har förändrat de studerandes lärande i fråga om dessa båda lärandemål (se tabell 27).

Tabell 27 visar andelen studieansvariga som ansåg att kvalitetsreformen hade ökat eller minskat de studerandes lärandeutbyte i fråga om de fem lärandemålen. Den allra största andelen ansåg att de studerandes lärandeutbyte var oförändrat efter reformen, men bland dem som uppgav att lärandeutbytet hade förändrats var klart fler positiva än negativa. Var femte studieansvarig svarade dock ”vet inte” på frågorna, vilket är en relativt stor andel med tanke på lärandemålen centrala roll för kvalitetsreformen. Bland de studieansvariga angav drygt 30 procent ”mer” eller ”mycket mer” lärandeutbyte i form av ökade ”färdigheter och förmågor” eller ökad ”värderingsförmåga och förhållningssätt”. Knappt 20 procent angav ökad ”intellektuell utveckling” medan drygt 20 procent angav ökad ”kunskap och förståelse”. Däremot angav bara en mindre andel ett ökat lärandeutbyte i form av ”social och personlig utveckling” bland de studerande.

Oavsett inställningen till kvalitetsreformen och genomförandet av den visar resultaten att de studieansvariga angav ett ganska markant erfaret eller förväntat ökat lärandeutbyte för sina utbildningar. Huruvida det beror på kvalitetsreformen, utvärderingarna eller den omfattande diskussionen om kvalitetsreformen kan diskuteras, men det har tydligen varit en övervägande positiv effekt för de studerandes akademiska och kunskapsbaserade lärandeutbyte. Kvalitetsreformens fokusering på ökad kvalitet i utbildningarna, exempelvis mätt som ökade kunskaper i de studerandes skriftliga arbeten, ser därmed ut att ha lett till en upplevelse av en ökad kvalitet i utbildningarna, såtillvida att de studerande förväntades öka sitt lärandeutbyte (se tabell 27).

Tabell 27 Utvärderingen av utbildningen har förändrat de studerandes lärandeutbyte, i procent

	Mer eller mycket mer	Oförändrat	Mindre eller mycket mindre	Vet inte
Kunskap och förståelse	21	58	1	20
Färdighet och förmåga	30	49	2	20
Värderingsförmåga och förhållningssätt	32	47	1	20
Intellektuell utveckling	17	58	3	22
Social och personlig utveckling	9	64	5	23

Anm.: Taxonomin stammar från examensbeskrivningen (de tre första målen, se avsnitt 3.4) och från Hermansson (2005 s. 85, de två sista målen).

3.9 Effekter på utbildningarnas bildningsinnehåll och bildningsprioritering

Det har alltid varit fokus på hur lärosäten, utöver ämneskunskaper, ger studenterna förståelse för sammanhangen och samhället. Den bildning som är inbyggd i utbildningarna har haft som syfte att skapa förståelse för samhällets behov och möjligheter och därmed understödja den nödvändiga förståelsen för sammanhangen i ett välfärdssamhälle som det svenska.¹⁰ För att belysa detta används enkätmaterial från tema I i enkätundersökningen (se appendix 6.2).

Bland utbildningarna var det bara ganska få som inte hade något bildningsinnehåll alls i utbildningen. Trots detta angav bara drygt hälften av de studieansvariga att bildningsinnehållet hade tagit ”mycket” eller ”våldigt mycket” plats i utbildningen före utvärderingen (se tabell 28).

¹⁰ ”Bildning är ett perspektiv på kunskap, där medvetande om de värderingar som kunskapen bygger på och dess innehåll går hand i hand. Det handlar om fördjupad kunskap som integreras med den som lär sig och dennes värdesystem. För att utbildningen ska präglas av bildning måste den dessutom förmedlas i en kontext som präglas av kritiskt tänkande, reflektion, etik och kommunikation. Ett utvecklande av studentens förmåga att göra självständiga omdömen inom sitt område blir centralt.” (Operationaliseringsdefinition från Högskoleverket 2009:24 R s. 5 och s. 24.)

Tabell 28 Bildningsinnehåll i utbildningen före utvärderingen. Andelen med ”våldigt mycket” eller ”mycket”, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbild- ning	Alla
Det formellt beskrivna bildningsinnehållet	61	57	51	58	58
Det implicita och outtalade bildningsinnehållet	55	54	44	52	52

Hälften av utbildningarna angav att de hade ett oförändrat bildningsinnehåll i sin utbildning efter utvärderingen (se tabell 29). Knappt en tredjedel hade ökat bildningsinnehållet ”lite” eller ”mycket” efter utvärderingen. Drygt 10 procent svarade ”vet inte” på om bildningsinnehållet hade förändrats. Bara ett fåtal ansåg att bildningsinnehållet hade minskat.

Tabell 29 Ändrat bildningsinnehåll i utbildningen omedelbart efter utvärderingen, i procent

	Mycket eller lite ökat	Oförändrat	Mycket eller lite minskat	Vet inte
Bildningsinnehållet i utbildningen	33	52	4	11

På motsvarande sätt förväntade sig knappt hälften av de studieansvariga inte några ändringar i utbildningens bildningsinnehåll inom de närmaste tre åren (se tabell 30). Drygt en tredjedel angav att de förväntade sig ”mer” eller ”mycket mer” bildningsinnehåll i utbildningen inom de närmaste tre åren och 15 procent svarade ”vet inte” på om de förväntade sig några förändringar inom de närmaste tre åren (se tabell 30). Kvalitetsreformen har därmed redan ökat bildningsinnehållet i utbildningarna och skapat förväntningar om ett ytterligare ökat bildningsinnehåll hos en ansevärd andel av utbildningarna. Bara en mindre andel av de studieansvariga upplever och förväntar sig ett mindre bildningsinnehåll i utbildningarna.

Tabell 30 Förväntat ändrat bildningsinnehåll i utbildningen tre år efter utvärderingen, i procent

	Mer eller mycket mer	Oförändrat	Mindre eller mycket mindre	Vet inte
Bildningsinnehållet i utbildningen	36	45	5	15

3.10 Effekter för utbildningarnas samarbete med det omgivande samhället

I kvalitetsreformen ligger en önskan om att utbildningarna ska ha samhällsnytta. Utbildningarna kan till exempel ha ett mer eller mindre tätt och utvecklat samarbete med det övriga samhället. Det kan vara i form av avnämargrupper, alumngrupper, forskningssamarbeten, näringslivssamarbeten eller ämnesspecifika samarbeten i exempelvis yrkesutbildningarna. De utbildningsansvariga har i enkätundersökningen tillfrågats om sina utbildningars samarbete med samhället (se tema J i appendix 6.2).

Utbildningarnas samverkan med det omgivande samhället var klart störst för yrkesutbildningarna där 78 procent hade ”mycket” eller ”väldigt mycket” samverkan med det omgivande samhället (se tabell 31). Även andelen för övriga utbildningstyper låg relativt högt, på omkring 40 procent. Samverkan var därmed ett inslag inom många utbildningar och alldeles särskilt inom yrkesutbildningarna.

Tabell 31 Samverkan i utbildningen före utvärderingen. Andelen ”väldigt mycket” eller ”mycket”, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbild- ning	Alla
Samverkan med det omgivande samhället	40	38	44	78	48

Även om nästan hälften av utbildningarna hade ”mycket” eller ”väldigt mycket” samverkan med det omgivande samhället var det bara 15 procent av utbildningarna som förväntade sig mer samverkan med det omgivande samhället efter utvärderingarna (se tabell 32). Hela 80 procent förväntade sig en oförändrad omfattning. Mer specifikt förväntade sig bara 11 procent av de studieansvariga en ökad samverkan med näringslivet, medan 85 procent förväntade sig en oförändrad samverkan. Knappt 5 procent förväntade sig en minskad samverkan med näringslivet. Rent generellt ser det därmed inte ut som om kvalitetsreformen i någon väsentlig grad har förskjutit utbildningarnas prioritering och omfattning av samverkan med det omgivande samhället, även om det var en större andel som förväntade sig en ökad samverkan än en minskad samverkan.

Tabell 32 Ändrad samverkan i utbildningen efter utvärderingen, i procent

	Mycket eller lite ökat	Oförändrat	Mycket eller lite minskat	Vet inte
Samverkan med det omgivande samhället	15	81	4	0
Samverkan särskilt med näringslivet	11	84	5	0

I ett treårsperspektiv har de studieansvariga en mer positiv förväntan på samverkan med det omgivande samhället. 38 procent av de studieansvariga förväntade sig en ökad samverkan med det omgivande samhället, men 51 procent förväntade sig en oförändrad samverkan inom de närmaste tre åren (se tabell 33). Bara 6 procent av utbildningarna angav dock att utvärderingen i ”hög” eller ”mycket hög” grad hade behövt eller hade haft anledning att inkludera representanter från näringslivet i vidareutvecklingen av utbildningen (visas inte i tabell). Kvalitetsreformen upplevs därmed bland många studieansvariga vara en reform som ökar utbildningarnas samverkan med det omgivande samhället. En önskan om mer samverkan med det omgivande samhället och näringslivet främjas därmed till en viss grad av reformen.

Tabell 33 Förväntad ändrad samverkan i utbildningen tre år efter utvärderingen, i procent

	Mer eller mycket mer	Oförändrat	Mindre eller mycket mindre	Vet inte
Samverkan med det omgivande samhället	38	51	3	8

3.11 Effekter av autonomireformen

Autonomireformen har genomförts parallellt med kvalitetsreformen och är bland annat motiverad av en önskan att ge lärosätena mer lednings- och handlingsutrymme för att säkra kvaliteten på utbildningarna. Effekterna av autonomireformen är därför ofta mindre synliga på utbildningsnivån och mer synliga på de högre, strategiska och resursprioriterande ledningsnivåerna. Respondenterna i denna delstudie tillfrågades om i vilken omfattning de hade stött på effekter som kunde härledas till autonomireformen (se tema K i appendix 6.2).

En relativt stor andel (25–30 procent) av de studieansvariga svarade generellt ”vet inte” på alla frågor om autonomireformens effekter (se tabell 34). Detta är visserligen inte överraskande, men det är ändå en så pass stor andel att det kan tyda på att autonomireformen saknar synlighet och kanske också legitimitet och ägarskap längre ned i lärosätenas hierarkiska organisationer.

En del av de studieansvariga hade noterat effekter som kunde härledas till autonomireformen, till exempel att ledningen hade ingripit i utbildningarnas organisation, uppbyggnad och prioritering (se tabell 34). Nästan 30 procent upplevde att ledningen i ”hög” eller ”mycket hög” grad hade fått ett ökat inflytande på hur kvalitetssäkringsarbetet organiserades medan 10–15 procent ansåg att ledningen hade fått en ”hög” eller ”mycket hög” grad av ökat inflytande på utbildningens uppbyggnad, innehåll och struktur och på kvalitetssäkringsarbetet och lärarekryteringen. Det senare är, tillsammans med den nya tjänstestrukturen, ett kärnområde i autonomireformen.

Tabell 34 Upplevelse av att ledningen har ökat inflytandet på följande områden, i procent

	Mycket hög eller hög grad	I viss eller mindre grad	Inte alls	Vet inte
Kvalitetssäkringsarbetets organisering	29	27	16	28
Utbildningens uppbyggnad	16	34	28	23
Prioritering av innehåll och struktur	17	32	29	23
Rekrytering av lärare	10	32	35	23
Ny tjänstestruktur	8	18	19	56
Självbestämmande bland lärare	9	30	37	24
Arbetsmiljö bland lärare	10	26	38	27
Kvalitetsarbetet på utbildningen	15	25	26	25

Av de studieansvariga ansåg 10 procent att autonomireformen hade en ”positiv” eller ”mycket positiv” effekt på utbildningskvaliteten och på kvalitetsreformens effekter i allmänhet (se tabell 35). Drygt 5 procent ansåg att den hade haft ”negativa” eller ”mycket negativa” effekter, medan 40–50 procent ansåg att den inte hade haft någon effekt alls. Hela 35–45 procent svarade ”vet inte” på frågan om de upplevde någon effekt. Den stora andelen ”vet inte”-svar understryker än en gång att autonomireformen inte upplevs som särskilt viktig på utbildningsnivån.

Tabell 35 Autonomireformens upplevda påverkan, i procent

	Mycket positivt eller positivt	Oförändrat	Mycket negativt eller negativt	Vet inte
Påverkan på utbildningskvaliteten	10	49	6	35
Påverkan på kvalitetsreformens effekter	9	42	5	44

3.12 Rektorerens påståenden om kvalitets- och autonomireformerna

Denna enkätundersökning till de studieansvariga för de enskilda utbildningarna är den tredje i en rad av fyra delstudier av kvalitets- och autonomireformernas effekter för lärosätena i Sverige. I den andra delstudien intervjuades rektorerna på lärosätena om effekterna av reformerna för deras eget lärosäte. Den delstudien resulterade i en rad slutsatser om hur den högsta ledningsnivån upplever effekterna. Dessa slutsatser presenterades för de studieansvariga som tillfrågades i vilken grad de instämmer när de ser på sin egen utbildning och utgår från den. Resultaten i detta avsnitt visar således graden av överensstämmelse mellan de effekter som den högsta ledningen upplevde för lärosätet och de effekter av reformerna som de studieansvariga upplevde för den egna specifika utbildningen. Slutsatserna/påståendena är grupperade efter olika teman och bygger på frågorna i enkätundersökningens tema L.1-L.5 i appendix 6.2.

När de studieansvariga i viss utsträckning inte har kunnat eller velat ta ställning till alla påståendena har det varit möjligt att svara ”vet inte”. Andelarna som inte har kunnat eller velat ta ställning till påståendena har angetts i form av en ”vet inte”-kolumn i tabellerna och har således inte utelämnats eller korrigerats i tabellerna i detta avsnitt.

I tabell 36 visas andelen studieansvariga som i ”hög” eller ”mycket hög” grad instämde i de generella påståenden om fokus, uppmärksamhet och resursförbrukning som kom fram i den andra delstudien om de effekter som rektorerna upplevde. Av tabellen framgår att knappt två tredjedelar av de studieansvariga i ”hög” eller ”mycket hög” grad höll med om att kvalitetsreformen hade ökat fokuset på det avslutande examensarbetet. 60 procent av yrkesutbildningarna och knappt hälften av övriga utbildningstyper instämde också i ”hög” eller ”mycket hög” grad i att reformen har skapat uppmärksamhet på och förståelse för examensmålen. Det tyder på att kvalitetsreformen i hög grad också upplevs som om den har gett önskad uppmärksamhet på de studerandes lärandemängd mätt genom deras avslutande skriftliga arbeten.

Andelen utbildningsansvariga som i ”hög” eller ”mycket hög” grad instämde i att vikten av kvalitetsarbetet hade fått större uppmärksamhet var däremot bara omkring en tredjedel. Mer konkret instämde var femte studieansvarig i att det i ”hög” eller ”mycket hög” grad nu arbetas mer strategiskt, mer systematiskt eller läggs mer resurser på kvalitetsarbetet än innan kvalitetsreformen infördes. Skillnaden mellan olika utbildningstyper är liten och osystematisk.

Tabell 36 Generella effekter: Påståenden om kvalitetsreformen från den andra delstudien. Andelen som instämmer i ”hög” grad eller ”mycket hög” grad, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbild- ning	Alla	Vet inte
Kvalitetsreformen har skapat större fokus på det avslutande examensarbetet	61	64	62	66	63	9
Kvalitetsreformen har skapat större uppmärksamhet på och förståelse av examensordningar och examensmål	49	49	47	61	51	9
Kvalitetsreformen har lett till större uppmärksamhet på vikten av kvalitetsarbete	35	33	34	38	35	12
Det arbetas mer strategiskt med kvalitetsarbetet i utbildningarna än före reformen	26	21	24	20	23	14
Det arbetas mer systematiskt med kvalitetsarbetet i utbildningarna än före reformen	22	21	26	22	22	13
Det läggs mer resurser på kvalitetsarbete i utbildningarna än före reformen	18	20	22	24	20	14

Undersökningen bland rektorerna innehöll också en rad påståenden om kvalitetsreformens användbarhet i fråga om de olika utbildningstyperna (se tabell 37). Här var det knappt hälften av de studieansvariga som i ”hög” eller ”mycket hög” grad instämde i att kvalitetssäkringssystemet har svårt att bedöma yrkesutbildningar och tvärvetenskapliga utbildningar och att systemet är bäst på att bedöma traditionella akademiska utbildningar. 20–25 procent kunde inte ta ställning till dessa påståenden och svarade ”vet inte”. Bland yrkesutbildningarna, som är praktikorienterade, var det två tredjedelar av de studieansvariga som i ”hög” eller ”mycket hög” grad instämde i att kvalitetssäkringssystemet var dåligt på att bedöma deras utbildningar.

På påståendet om att kvalitetssäkringssystemet var bättre på att bedöma långa än korta yrkesutbildningar i högskolan svarade nästan 60 procent av de studieansvariga ”vet inte”, vilket tydligt indikerar att deras fokus ligger på den egna utbildningen och inte på överordnade generella problemställningar i kvalitetssäkringssystemets metodik, fokus och innehåll. Ändå var det nästan 20 procent som i ”hög” eller ”mycket hög” grad instämde i påståendet.

Tabell 37 Användbarhet: Påståenden om kvalitetsreformen från den andra delstudien. Andelen som instämmer i ”hög” grad eller ”mycket hög” grad, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbild- ning	Alla	Vet inte
Kvalitetssäkringssystemet är dåligt på att bedöma yrkesutbildningar och tvärvetenskapliga utbildningar när tyngdpunkten läggs på det avslutande examensarbetet	41	54	49	67	50	25
Kvalitetssäkringssystemet är bäst på att bedöma de traditionella akademiska utbildningarna	39	43	45	41	41	19
Kvalitetssäkringssystemet är bättre på att bedöma långa än korta yrkesutbildningar i högskolan	13	20	16	27	18	58

När påståendena i stället var inriktade på vad de studieansvariga ansåg om kvalitetsmätningen av den egna utbildningen och de indikatorer som användes var de studieansvariga mycket säkrare i sina ställningstaganden (se tabell 38) och ganska få procent ”vet inte” om påståendena stämmer. Cirka 75 procent av de studieansvariga instämde i ”hög” eller ”mycket hög” grad i att man bör använda fler indikatorer för att kvalitetsmätningen ska bli rättvisande och genomskinlig för deras utbildning. Andelen bland masterutbildningarna var lite lägre.

På frågan om huruvida kvalitetsreformen har varit kvalitetshöjande trots fokus på det avslutande skriftliga arbetet var det bara en tredjedel av de studieansvariga som i ”hög” eller ”mycket hög” grad instämde i rektorernas påstående. En lite större andel instämde i ”hög” eller ”mycket hög” grad i att det fanns en överensstämmelse mellan utvärderingsresultatet och den egna upplevelsen av utbildningens kvalitet. Även om 10 procent svarade ”vet inte” var det fortfarande 50 procent av de studieansvariga som bara i viss grad, i mindre grad eller inte alls ansåg att de stämde överens. Cirka 40 procent av de studieansvariga instämde i ”hög” eller ”mycket hög” grad i att utvärderingsresultaten har använts i det fortsatta kvalitetsutvecklingsarbetet.

Tabell 38 Bedömningsunderlag och transparens: Påståenden om kvalitetsreformen från den andra delstudien. Andelen som instämmer i ”hög” grad eller ”mycket hög” grad, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbild- ning	Alla	Vet inte
Det behövs fler indikatorer för att kunna säga något tillförlitligt om kvaliteten i utbildningarna	71	80	63	81	73	3
Kvalitetsreformen anses ha varit kvalitetsdrivande trots sitt fokus på resultat och särskilt det avslutande skriftliga arbetet	36	25	31	33	33	4
Utvärderingsresultatet har använts i det fortsatta kvalitetsutvecklingsarbetet på utbildningen	41	36	40	49	41	8
Det finns en relativt hög grad av överensstämmelse mellan bedömningar av HSV:s/UKÄ:s bedömargrupper och egna upplevelser av kvalitetsnivån i utbildningen	42	39	30	33	37	11

Även om bildningsinnehållet i utbildningarna anses vara en central och viktig del av den högre utbildningen ansåg inte rektorerna att kvalitetsreformen hade ändrat något eller skulle komma att ändra något på sikt.¹¹

En påtaglig andel av de studieansvariga instämde i ”hög” eller ”mycket hög” grad i påståendena att kvalitetsreformen saknar betydelse för bildningsinnehållet i utbildningarna och att reformen på sikt reducerar fokuset på bildningsinnehållet (se tabell 39). Andelen är något mindre bland yrkesutbildningarna som i högre grad fann en påverkan på bildningsinnehållet och i högre grad förväntade sig ett ökat fokus på bildningsinnehållet på sikt. Dessa andelar är dock fortfarande små; omkring 10 procent förväntade sig i ”hög” eller ”mycket hög” grad ett ökat fokus på utbildningarnas bildningsinnehåll (visas inte i tabellen).

¹¹ De studieansvariga har av metodmässiga skäl presenterats för de motsatta påståendena (och inte de negationer som anges i tabell 39, se också sektion L.4 i appendix 6.2), vilket innebär att tabell 39 anger andelen respondenter som i ”mindre” grad eller ”inte alls” instämde i den positiva versionen av utsagan. Negationerna som anges i tabellens frågetext stämmer överens med rektorernas påståenden.

Tabell 39 Bildning: Påståenden om kvalitetsreformen från den andra delstudien. Andelen som instämmer, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbild- ning	Alla	Vet inte
Kvalitetsreformen har hittills inte haft någon betydelse för utbildningarnas bildningsinnehåll	50	48	63	38	50	13
Kvalitetsreformen reducerar på sikt utbildningarnas fokus på bildningsinnehållet	41	43	57	30	42	16

Anm.: Påståendena från de studieansvariga är i enkätundersökningen formulerade som positiva utsagor, vilket innebär att andelarna i tabell 39 visar de studieansvariga som har svarat på motsatt sätt, dvs. i lägre grad eller inte alls instämmer i den positiva utsagan (se också enkätundersökningen i appendix 6.2).

En annan politiskt utbredd önskan i fråga om den högre utbildningen är att den ska ha en betydande samverkan med det omgivande samhället och då särskilt med näringslivet. Tabell 40 visar andelen studieansvariga som i ”hög” eller mycket hög” grad instämde i rektorernas påståenden om detta.¹²

En ganska ansevärd andel om två tredjedelar av de studieansvariga instämde i att kvalitetsreformen tills vidare inte har betytt något för utbildningarnas samverkan med det omgivande samhället. En motsvarande andel instämde i att kvalitetsreformen ger ett inåtvänt fokus som motverkar en tät samverkan med näringslivet. Även om kvalitetsreformen således ännu inte har påverkat samverkan med det omgivande samhället särskilt mycket, så fann en ansevärd andel av de studieansvariga att reformens fokus på metod, lärande och skriftliga avslutande arbeten på sikt kan visa sig motverka möjligheterna till samverkan med näringslivet (se också resultaten i tabell 33).

¹² De studieansvariga har av metodmässiga skäl presenterats för de motsatta påståendena (och inte de negationer som anges i tabell 40, se också sektion L.4 i appendix 6.2), vilket innebär att tabell 40 anger andelen respondenter som i ”mindre” grad eller ”inte alls” instämde i den positiva versionen av utsagan. Negationerna som anges i tabellens frågetext stämmer överens med rektorernas påståenden.

Tabell 40 Samarbete: Påståenden om kvalitetsreformen från den andra delstudien. Andelen som instämmer, i procent

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbild- ning	Alla	Vet inte
Kvalitetsreformen har hittills inte haft någon betydelse för utbildningarnas samverkan med det omgivande samhället, inklusive näringslivet	68	59	73	57	65	11
Kvalitetsreformen ger ett inåtvänt fokus som motverkar en tät samverkan med näringslivet	65	59	75	62	65	15

Anm.: Påståendena från de studieansvariga är i enkätundersökningen formulerade som positiva utsagor, vilket innebär att andelarna i tabell 40 utgörs av de studieansvariga som har svarat på motsatt sätt, dvs. de som i lägre grad eller inte alls instämmer i den positiva utsagan (se också enkätundersökningen i appendix 6.2).

Slutligen presenterades rektorernas påståenden om autonomireformens effekter för de studieansvariga (se tabell 41). Ungefär en tredjedel av de studieansvariga svarade konsekvent ”vet inte” på påståendena; hela 46 procent svarade ”vet inte” på påståendet om en omfördelning av hanteringen av de olika uppgifterna. En motsvarande tredjedel instämde i gengäld i ”hög” eller ”mycket hög” grad i att autonomireformen hade gett en tydligare markering av maktfördelningen och ledningsmakten i fråga om deras utbildning. Andelen är något lägre bland studieansvariga på master- och yrkesutbildningarna. Omkring 15 procent förklarade att de i ”hög” eller ”mycket hög” grad instämde i påståendena om autonomireformens effekt för hanteringen av de olika uppgifterna, det aktiva deltagandet från ledningens sida i kvalitetsarbetet och strategiska överväganden i fråga om utbildningsutbudet (se tabell 41).

Sammanfattningsvis visade det sig att påståendena om autonomireformens effekter endast i mindre grad kändes igen på utbildningsnivån. De studieansvariga har en viss känsla för effekterna och håller mest med om att reformen har tydliggjort ledningshierarkin och maktdelegeringen. Övriga påståenden om uppgiftshantering, ledningsmedverkan och strategi är mindre tydliga för de studieansvariga när det gäller den egna utbildningen.

**Tabell 41 Påståenden om autonomireformen från den andra delstudien.
Andelen som instämmer i ”hög” grad eller ”mycket hög” grad, i procent**

Utbildningstyp	Kandidat	Magister	Master	Yrkes- utbild- ning	Alla	Vet inte
Autonomireformen har lett till ett tydliggörande av ”linjens makt”, dvs. ledningshierarkin.	40	42	28	22	35	38
Autonomireformen har tydliggjort att makten delegeras från rektor och ned genom organisationen	35	40	24	26	32	30
Autonomireformen har först och främst lett till en omfördelning av hanteringen av de olika uppgifterna	16	25	13	16	17	46
Autonomireformen har lett till ett mer aktivt deltagande i kvalitetssäkringsarbetet från ledningens sida	12	18	15	14	14	34
Autonomireformen och den konkreta kvalitetsutvärderingen har lett till strategiska överväganden i fråga om utbildningsutbudets sammansättning	20	16	12	19	18	36

4. Slutsatser

Önskan om en ökad mätbar kvalitet på de högre utbildningarna ledde efter en längre tids diskussion i Sverige till att två reformer genomfördes under 2011. Den ena, kvalitetsreformen, innebar att ett kvalitetssäkringssystem infördes för de enskilda utbildningarna med ett särskilt fokus på utbildningarnas examensmål, det vill säga de studerandes uppnådda lärande. Den andra, autonomireformen, hade till syfte att ge varje lärosäte frihet att bestämma sin interna organisation, sina tjänstekategorier och sina anställningsprocesser.

Denna enkätbaserade undersökning bland de studieansvariga för de enskilda utbildningar som utvärderats inom ramen för kvalitetsreformen handlar framför allt om de upplevda effekterna och konsekvenserna av kvalitetsreformen och i någon mån autonomireformen. De studieansvariga hade oftast klara åsikter och inställningar i fråga om sitt närliggande arbetsfält, det vill säga utbildningarna, men inte lika ofta om autonomireformens innebörd för organisationen och ledningen.

Även om bara en del av de studieansvariga har besvarat enkäten finns alla typer av utbildningar och utvärderingsresultat representerade bland svaren (se avsnitt 2.2 och appendix 6.1). Bland de studieansvariga besvarade cirka hälften enkäten (se tabell 1). Mot bakgrund av undersökningens bruttosampel anses resultaten vara tillräckligt representativa för svenska universitet och högskolor för att de tendenser och nivåer som framträtt ska kunna ge generella, hanterbara slutsatser om de studieansvarigas erfarenheter och upplevelser av genomförandet av reformerna och effekterna för utbildningarnas kvalitet.

4.1 Kvalitetsreformen

Enkätundersökningen visar generellt att kvalitetsreformen har varit omstridd och problemfylld, men också att den har åstadkommit några av de önskade effekterna i form av lärande, fokus och självrannsakan i utbildningsmiljöerna. Således upplevde nästan alla studieansvariga att de studerandes självständiga arbeten användes i kvalitetsutvärderingen, men bara var tredje ansåg att dessa faktiskt borde ingå i kvalitetsutvärderingen av deras utbildning. Samma diskrepans märktes i olika hög grad på alla de bedömningsunderlag som användes i utvärderingarna (se tabell 6 och 7). Till exempel ville flera utbildningsansvariga ha fler fysiska platsbesök av bedömningskommittén och färre webbdialoger än vad de ansåg hade varit fallet. Generellt hade de studieansvariga stött på de flesta av de bedömningsunderlag som användes i kvalitetssäkringssystemet, men likaledes generellt önskade långt färre att dessa skulle användas i utvärderingen av deras utbildning.

Trots diskrepansen fann över hälften av de studieansvariga att utvärderingen i ”hög” eller ”mycket hög” grad gav ett rättvisande utvärderingsresultat för deras utbildning. Inte överraskande fanns den största överensstämmelsen

hos de utbildningar som bedömts hålla ”mycket hög” kvalitet och den lägsta hos de utbildningar som bedömts hålla ”bristfällig” kvalitet. Däremot var det ingen skillnad i andelen studieansvariga som ansåg att utvärderingen gav ett rättvisande utvärderingsresultat utifrån deras egen uppfattning av huruvida utbildningen var tvärvetenskaplig, yrkesinriktad eller traditionellt akademisk (se tabell 8).

Även om det förelåg en relativt hög överensstämmelse mellan bedömningsresultaten och bedömningsförväntningarna var det bara 25 procent av de studieansvariga som ”inte alls” var överraskade av bedömningsresultatet. Bara 15 procent blev i ”hög” eller ”mycket hög” grad överraskade av bedömningsresultatet (se tabell 11). Huvuddelen förväntade sig att få omdömet ”hög” eller ”mycket hög” kvalitet och fick det också. Graden av förväntningsöverensstämmelse var relativt stor, men analyserna visar att skillnaden mindre handlade om resultatet och mer om bristande överensstämmelse mellan resultatet och argumenten för detsamma (se tabell 15). Inte överraskande emottas omdömet ”bristfällig” kvalitet mer negativt internt på lärosätena än omdömet ”hög” kvalitet (se tabell 12).

De studieansvariga hade många olika sätt att organisera arbetet på lärosätet före utvärderingarna. Av utbildningarna hade eller fick 75 procent en kvalitets-säkringsenhet på utbildningen i samband med utvärderingen. Huvuddelen av de återstående visste inte ens om de hade någon sådan enhet. Det ser således ut som om det fanns en grupp välfungerande och informerade utbildningar med systematisk kvalitetssupport, men också en mindre grupp helt utan kunskap om hjälpmöjligheter på lärosätet. Det var ingen skillnad mellan utbildningarna med avseende på bedömningsresultat eller utbildningstyp, så de är inte omedelbart identifierbara.

På motsvarande sätt var ledningen mer insatt i en del utbildningar än i andra. Uppmärksamheten ökade generellt ju närmare ledningen var utbildningens ledningsnivå. 65 procent på institutionsledningsnivå, mot 40 procent på rektorsnivå, uppvisade i ”hög” eller ”mycket hög” grad ett ökat intresse för utbildningen i samband med utvärderingen. Nästan 60 procent av de studieansvariga fick således i ”hög” eller ”mycket hög” grad anvisningar och instruktioner av den egna ledningen eller av kvalitetsansvariga i förberedelsen för utvärderingen (se tabell 14). Karakteristiskt var att utbildningar med omdömet ”bristfällig” kvalitet mer sällan kunde organisera och bestämma utbildningens innehåll, mer sällan fick anvisningar och instruktioner och långt oftare gjorde förändringar i den interna organisationen av kvalitetsarbetet efter det att utvärderingens resultat blivit känt. Utvärderingen har således ökat dessa utbildningars fokus på en mer systematisk och relevant kvalitetssäkring.

De studieansvariga på utbildningar med omdömet ”mycket hög” kvalitet ansåg oftast att det använda bedömningsunderlaget gav ett rättvisande resultat, medan de med omdömet ”bristfällig” kvalitet inte höll med om detta (se tabell 8). När frågan i stället gällde om kvalitetssäkringssystemets delar i ”hög” eller ”mycket hög” grad mätte om utbildningen håller hög kvalitet föll andelen studieansvariga som instämde ganska markant (se tabell 15). Särskilt de stu-

dieansvariga på utbildningar med omdömet ”bristfällig” kvalitet var klart mindre positiva och ansåg att de använda målen och indikatorerna var mindre användbara för att utvärdera deras utbildning. De ansåg att just deras utbildning borde utvärderas på ett annat sätt, till exempel utifrån deras egna kvalitetsmål. Ett annat använt bedömningsunderlag, självvärderingen, visade sig också relativt svårt och tidskrävande att göra till utvärderingarna. Ändå ansåg nästan 60 procent av de studieansvariga att just självvärderingarna i ”hög” eller ”mycket hög” grad borde användas mer i utbildningsutvärderingarna. Återigen var andelen störst bland utbildningar med omdömet ”bristfällig” kvalitet.

De utbildningar som fått omdömet ”bristfällig” kvalitet kunde välja att lägga ned eller försöka uppnå en ”hög” kvalitet vid en omvärdering påföljande år. Hittills ser det ut som om endast en mindre del av utbildningarna har lagts ned, medan de återstående ska följas upp av UKÄ. De första omvärderade utbildningarna är från omgång 1 och 2. I dessa omgångar har samtliga utbildningar omvärderats till att hålla en ”hög” kvalitet. En mindre grupp utbildningar har lagts ned och därför inte följts upp av UKÄ. Före omvärderingen hade man vidtagit flera förändrings- och förbättringsåtgärder i utbildningarna för att uppnå ett bättre bedömningsresultat. Dessa åtgärder var särskilt inriktade mot en starkare styrning av utbildningen, dess innehåll och metodtyngd, det avslutande självständiga arbetet och inte minst en tydligare avstämning av de studerandes förväntningar. Åtgärderna har alla använts av 65–75 procent av utbildningarna (se tabell 19). Allt detta är åtgärder som inriktas mot en bättre matchning mot kvalitetsreformens resultatorienterade fokus. Särskilt för kandidatutbildningarna vidtogs många olika typer av åtgärder före omvärderingen, men för övriga utbildningstyper (magister-, master- och yrkesutbildningar) vidtogs också de flesta typerna av åtgärder. Yrkesutbildningarna hade till exempel i något större omfattning använt sig av inspiration från motsvarande utbildningar på andra lärosäten (se tabell 19).

Bland de utbildningar som fått omdömet ”hög” eller ”mycket hög” kvalitet har det emellertid också skett förändringar efter utvärderingen (se tabell 22). Andelen utbildningar som hade vidtagit några av samma åtgärder som utbildningarna med omdömet ”bristfällig” kvalitet var dock något lägre, men med samma favoritåtgärder. Det ser således ut som om kvalitetsreformen har lett till en ökad kvalitetssäkringsinsats bland alla typer av utbildningar och oberoende av utvärderingsresultatet. Åtgärderna är fokuserade på att förstärka kvaliteten inom kvalitetssystemets mätområden lärande, metod och kvalitetssäkring. Bara 13 procent av de studieansvariga ansåg dock att de i ”hög” eller ”mycket hög” grad hade ändrat utbildningens sammansättning så att den bättre passade till kvalitetssäkringssystemets krav (se tabell 23). Varannan av de studieansvariga instämde vidare i att de i ”hög” eller ”mycket hög” grad hade fått ny kunskap genom förberedelse- och kvalitetssäkringsarbetet. Var tredje hade således i ”hög” eller ”mycket hög” grad fått ökad eller bättre kvalitet i utbildningen till följd av förberedelse- och kvalitetssäkringsarbetet, medan var sjätte hade lyckats etablera en strategi för hanteringen av framtida kvalitetsreformer (se tabell 21).

Ett sätt att fokusera och standardisera utbildningarnas resultat och innehåll är att strama upp programorienteringen så att det blir fler obligatoriska och förutbestämda kurser. Programorienteringen är redan utbredd bland utbildningarna, där särskilt yrkesutbildningarna betraktade sig som programorienterade (se tabell 24). Ändå ansåg 20 procent av de utbildningsansvariga att utbildningarna i framtiden i ”hög” eller ”mycket hög” grad skulle bli mer programorienterade och 26 procent ansåg att de i framtiden i ”hög” eller ”mycket hög” grad skulle ställa fler krav avseende val av ämne för examensarbetet. Övriga utbildningstyper (kandidat, magister och master) hade ungefär samma andelar som ansåg att utbildningarna i framtiden skulle bli mer programorienterade och att de framöver skulle ställa fler krav avseende val av ämne för examensarbetet.

Lärandet har stått i fokus som en av kvalitetsreformens mätindikatorer, och kvalitetsmättet har varit lärandeutbytet. Här har det tidigare legat mer fokus på processen, det vill säga undervisningsformen och undervisningsmängden. Nästan 20 procent av de studieansvariga instämde i ”hög” eller ”mycket hög” grad i att utvärderingen hade lett till ett fokusskifte i utbildningen från undervisning (process) till lärande (resultat) i deras utbildningar (se tabell 26).

I examensbeskrivningen specificeras tre konkreta lärandemål för lärosätenas utbildningar som används i förhållande till kvalitetsreformen, nämligen 1) kunskap och förståelse, 2) färdighet och förmåga och 3) värderingsförmåga och förhållningssätt (se avsnitt 3.4 och 3.8). I Hermansson (2005) identifierades två motsvarande lärandemål som, utöver kvalitetsreformens tre operationaliserade lärandemål, kan användas för att beskriva de studerandes lärandekompetenser efter fullföljd utbildning. I enkätundersökningen angav en väsentlig andel på uppemot 30 procent av de studieansvariga att kvalitetsreformen hade ökat de studerandes lärandeutbyte i fråga om samtliga lärandemål (se tabell 27). Omkring hälften fann dock ingen förändring i lärandeutbytet, medan 20 procent svarade ”vet inte” på frågorna. Den generella slutsatsen är således att om de studieansvariga märkte någon effekt av kvalitetsreformen på lärandeutbytet så var det en positiv effekt.

En annan viktig del i de långa universitetsutbildningarna är deras bildningsinnehåll, som har till syfte att skapa förståelse för samhällets behov och möjligheter hos alumnerna. I stort sett alla studieansvariga angav att deras utbildning hade ett bildningsinnehåll, och drygt hälften angav att bildningsinnehållet tog ”stor” eller ”mycket stor” plats i utbildningen före utvärderingen. En tredjedel av de studieansvariga bedömde att bildningsinnehållet i utbildningen hade ökat efter utvärderingen och att det skulle komma att öka ytterligare inom de närmaste tre åren.

En tredje del i de långa universitetsutbildningarna är deras samverkan med det omgivande samhället. Denna dimension av utbildningarnas syfte har fått ökad betydelse under de senaste decennierna och omfattas också av kvalitetsreformen. 50 procent av de studieansvariga angav att de hade ”mycket” eller ”väldigt mycket” samverkan med det omgivande samhället. Andelen är hela

78 procent bland yrkesutbildningarna. 15 procent upplevde en ökad samverkan med det omgivande samhället efter utvärderingen, och 4 procent upplevde en minskad samverkan. Inom de närmaste tre åren förväntade sig knappt 40 procent av de studieansvariga en ökad samverkan, medan 51 procent förväntade sig en oförändrad samverkan. Reformen förväntas därmed på sikt att öka utbildningarnas samverkan med det omgivande samhället.

Intervjuundersökningen bland rektorerna i delredovisning 2 (Sørensen och Mejlgaard, 2014) resulterade i en rad påståenden om hur de upplevde kvalitetsreformens effekter (se tabell 36–40). I enkätundersökningen tillfrågades de utbildningsansvariga om i vilken grad de instämde i rektorernas upplevda effekter av reformerna. En mindre, men ansenlig, andel av de studieansvariga svarade konsekvent ”vet inte”, men bland de övriga märktes ett omfattande stöd för de påståenden man hade fått fram i rektorsundersökningen. Exempelvis att kvalitetsreformen har lett till ett skärpt fokus på det avslutande examensarbetet, på examensordningar och på examensmål, och att kvalitetsarbetet har prioriterats upp (se tabell 36). Däremot hade de studieansvariga något svårare att bedöma vad kvalitetssäkringssystemet var bäst på att utvärdera (se tabell 37). För övrigt rådde det en klar enighet om att det fanns behov av fler och bättre indikatorer för att utvärderingsresultatet skulle bli tillförlitligt (se tabell 38). Ändå instämde var tredje studieansvarig i ”hög” eller ”mycket hög” grad i att kvalitetsreformen har varit kvalitetsdrivande, det vill säga kvalitetsförbättrande. 40 procent hade i ”hög” eller ”mycket hög” grad använt resultatet inför framtiden och nästan 40 procent instämde i ”hög” eller ”mycket hög” grad i att det finns en överensstämmelse mellan utvärderingsresultat och den egna upplevelsen av kvalitetsnivån i utbildningen (se tabell 38).

Hälften av de studieansvariga instämde vidare i att kvalitetsreformen hittills inte hade haft någon betydelse för utbildningarnas bildningsinnehåll, medan lite färre ansåg att reformen reducerar utbildningarnas fokus på bildning på sikt (se tabell 39). En större andel på 65 procent ansåg vidare att kvalitetsreformen hittills inte hade påverkat utbildningarnas samverkan med det omgivande samhället.

Enkätundersökningen visar således att de studieansvariga har varit bekymrade över kvalitetsreformens innehåll, fokus och implementering och att en del av de studieansvariga gärna ville att andra bedömningsunderlag skulle användas. Samtidigt visar enkäten också att de studieansvariga generellt menar att kvalitetssäkringssystemet har medfört en bättre kvalitet i utbildningarna liksom en större uppmärksamhet på de studerandes lärande och utbildningarnas lärandemål. De studieansvariga menade att utbildningsutvärderingarna hade varit mycket resurskrävande men samtidigt också mycket lärorika. Undersökningen visar således att kvalitetsreformens implementering har främjat de önskade förbättringarna av utbildningskvaliteten på svenska universitet och högskolor.

4.2 Autonomireformen

När de studieansvariga tillfrågades om effekterna och genomförandet av autonomireformen hade de svårt att svara i förhållande till sin egen utbildning, eftersom autonomireformen inte pågår på utbildningsnivån utan på nivåer högre upp i lärosätenas organisation. Många svarade därför ”vet inte” på dessa frågor. De känner förmodligen inte exakt till hur autonomireformens ökade lednings- och handlingsutrymme har påverkat dem och deras utbildning. Det kan tolkas som om autonomireformen inte har påverkat dem på ett sätt som de har upplevt eller varit uppmärksamma på. Bland de studieansvariga som hade en åsikt om autonomireformen upplevde de flesta att den hade haft effekter på kvalitetsarbetets organisation, utbildningens uppbyggnad och prioriteringen av innehåll och struktur och, i mindre grad, rekrytering och tjänstestruktur. De två sistnämnda var faktiskt huvuddelar i autonomireformen.

Intervjuundersökningen med rektorerna i delredovisning 2 (Sørensen och Mejlgaard, 2014) gav också en rad påståenden om autonomireformens effekter (se tabell 41). Mellan var tredje och varannan studieansvarig svarade ”vet inte”, men bland de återstående rådde det i första hand enighet om att autonomireformen hade tydliggjort makthierarkin inom lärosätena.

Slutsatsen är i korthet att autonomireformen endast i mindre grad har varit synlig på utbildningsnivån och snarare har varit ett arbetsredskap på de högre ledningsnivåerna inom lärosätenas organisationer.

5. Litteratur

- Haase, S. och Ryan, T.K. 2015. *Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige. Delredovisning 4: Den fallstudiebaserade undersökningens första fas.* Rapporter från riksdagen 2014/15:RFR7. Utbildningsutskottet
- Hermansson, Katarina B. 2005. Akademisk frihet i praktiken. En rapport om tillståndet i den högre utbildningen. Högskoleverket Rapport 2005:43 R
- Högskoleverket. 2012. Högskoleverkets system för kvalitetsutvärdering 2011–2014. Examina på grundnivå och avancerad nivå. Rapport 2012:15 R
- Högskoleverket. 2011. The Swedish National Agency for Higher Education's quality evaluation system 2011–2014. Rapport 2011:3 R
- Högskoleverket. 2010. Högskoleverkets system för kvalitetsutvärdering 2011–2014. Rapport 2010:22 R.
- Högskoleverket. 2009. Att fånga bildning. Rapport 2009:24 R
- Kalpazidou Schmidt, Evanthia. 2014. *Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige. Delredovisning 1: Skrivbordsstudie om autonomi- och kvalitetsreformerna.* Rapporter från riksdagen 2013/14: RFR21. Utbildningsutskottet.
- Kettis, Åse. 2013. Kvalitetssamordnares syn på det nationella utvärderingssystemet för högre utbildning – nu och i framtiden. Bilaga 10 till SUHF: Slutrapport från SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor 2012–2013.
- Lundmark, Annika och Maivor Sjölund. 2012. Håller utvärderingsmetoden tillräcklig kvalitet? En uppföljning vid Uppsala universitet av Högskoleverkets system för kvalitetsutvärdering 2011–2014. Första omgången. Bilaga 9 till SUHF: Slutrapport från SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor 2012–2013.
- Prop. 2009/10:139 Fokus på kunskap – kvalitet i den högre utbildningen.
- Prop. 2009/10:149 En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor.
- SUHF. 2013. Granskning av kvalitetsarbetet vid Karlstads universitet. En granskning samordnad av SUHF. Bilaga 3 till SUHF: Slutrapport från SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor 2012–2013.
- SUHF. 2013. Granskning av kvalitetsarbetet vid Högskolan Väst. En granskning samordnad av SUHF. Bilaga 4 till SUHF: Slutrapport från SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor 2012–2013.
- SUHF. 2011. Slutrapport från SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor 2010–2011.
- SUHF. 2013. Slutrapport från SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor 2012–2013.

SUHF. 2013. A long-term stance adopted by the Swedish Association of Higher Education (SUHF) regarding a national quality system for higher education. SUHF:s Expert Group on Quality; 2013–12-18.

Sørensen, Mads P. och Niels Mejlgaard. 2014. *Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige. Delredovisning 2: Intervjuundersökning med rektorer*. Rapporter från riksdagen 2013/14: RFR22. Utbildningsutskottet.

Universitetskanslersämbetet. www.uk-ambetet.se

Universitetskanslersämbetet. 2013. Reflektioner kring det nuvarande utvärderingssystemet. Erfarenheter 2011–september 2013. www.uk-ambetet.se

6. Bilaga

6.1 Appendix 1: Metodbeskrivning

Här nedan beskrivs den metod som har använts vid enkätundersökningen till de studieansvariga för de utvärderade utbildningarna vid svenska lärosäten i uppföljningen av genomförandet och effekterna av autonomi- och kvalitetsreformerna.

6.1.1 Förord

Den kvalitetsreform som genomfördes inom den högre utbildningen i Sverige 2011 innebär att alla högskoleutbildningar över en viss storlek har utvärderats. Fördelat på sex omgångar har utbildningarna utvärderats och bedömts på en skala med tre steg och fått omdömet ”bristfällig”, ”hög” eller ”mycket hög” kvalitet. De utbildningar som i de två första omgångarna (som inleddes 2011) bedömdes ha en ”bristfällig” kvalitet har antingen med framgång omvärderats 2013 eller lagts ned. De utbildningar som fick omdömet ”bristfällig” kvalitet i omgång 3 och 4 (som inleddes 2012) omvärderades under 2014, såvida de inte lades ned. Resultaten av denna senaste omvärdering var inte kända när datainsamlingen avslutades i början av juni 2014. När datainsamlingen avslutades var resultaten av utvärderingen av utbildningarna i de två sista omgångarna (det vill säga omgång 5 och 6 som inleddes 2013) kända för de flesta av utbildningarna i omgång 5, men däremot inte för utbildningarna i omgång 6. Vilka utbildningar med resultatet ”bristfällig” kvalitet som ska omvärderas och vilka som ska läggas ned var därför inte heller känt när datainsamlingen avslutades.

Sekvensen av utvärderingar, utvärderingsresultat och omvärderingar kan innebära ett tillfälle till en lärandeprocess för lärosätena och ge dem en möjlighet att utveckla eller förändra sitt kvalitetssäkringsarbete under de sex utvärderingsomgångarna, till exempel genom att utbildningar prioriteras upp och tillförs resurser och uppmärksamhet eller tvärtom genom att de läggs ned. En undersökning av effekterna för lärosätenas handlingsutrymme, strategier och åtgärder är därför ganska komplex och utsträckt i tid och rum, dels i fråga om utvärderingen av den enskilda utbildningen, dels i fråga om lärosätenas eget lärande om utvärderingarnas mål och syfte under loppet av de sex utvärderingsomgångarna.¹³

Den aktuella enkätundersökningen och analysen försöker ta hänsyn till att respondenterna befinner sig i olika stadier av utvärderingen av utbildningarna, varför deras reaktioner och överväganden kan variera allteftersom de lär sig av utvärderingarna.

¹³ Till exempel minskar andelen utbildningar som får omdömet ”bristfällig” kvalitet under de sex utvärderingsomgångarna.

6.1.2 Sampel

Alla studieansvariga på alla utvärderade utbildningar under samtliga år utgör potentiella respondenter i undersökningen. Oavsett om utbildningarna har utvärderats med känt eller ännu okänt resultat, om de har blivit omvärderade med känt eller ännu okänt resultat, om de lagts ned eller varit på väg att läggas ned, utgjorde de studieansvariga för alla dessa utbildningar samplet för denna delstudie.

6.1.3 Respondentidentifikation

I praktiken utgjordes samplet i undersökningen av de utvalda ansvarspersonerna från lärosätena. En del av de utvalda personerna gick av olika anledningar inte att få tag på, till exempel eftersom de inte längre var ansvariga, utbildningen hade lagts ned, den ansvariga personen inte längre var kvar eller att listorna över de utvärderade utbildningarna inte var kompletta, något som särskilt var fallet för omgång 6.

De utvalda respondenterna har tagits fram genom en flerstegsprocess, där UKÄ först kontaktades för respondentinformation för varje utbildning. Detta genererade dels bruttolistor, dels samtliga utbildningar och personkontakter som ingick i omgång 4, 5 och 6, inklusive utbildningar som var för små för att utvärderas eller som av andra skäl ändå inte skulle utvärderas. Ur detta material har de utvärderade utbildningarna från UKÄ:s webbplats för omgång 4 och 5 tagits fram för varje lärosäte. För de utvärderade utbildningarna från UKÄ:s webbplats för omgång 1, 2 och 3 har de tidigare HSV-medarbetarna med ansvar för de enskilda utvärderingsgrupperna identifierats. Dessa kontaktades för att få information om lärosätens kontaktpersoner för de utvärderade utbildningarna från UKÄ:s webbplats för omgång 1, 2 och 3. Kontaktuppgifterna för omgångarna 1 till 5 skickades slutligen till UKÄ:s centrala kontaktpersoner på varje lärosäte med en förfrågan om att verifiera listan samt utöka den med utvärderade utbildningar (inklusive kontaktpersoner) i omgång 6 samt eventuellt sådana som saknades från omgång 5.

Bland de insamlade kontaktuppgifterna fanns en del personer som ansvarade för utvärderingen av mer än en utbildning. Dessa respondenter fick bara en enkät för en slumpmässigt utvald utbildning bland de utbildningar som respondenten ansvarade för. Om man drar ifrån dessa ”dubbelgångare” identifierades 893 unika respondenter som var för sig kunde svara för utvärderingen av en utbildning.

6.1.4 Metodiska val

Genomförandet av kvalitetsreformen och utbildningsutvärderingarna pågick i över tre år. Under den tiden skedde dels en löpande erfarenhetsinhämtning, dels en förändring i det sätt på vilket utvärderingarna genomfördes och hur utvärderingsdelarna prioriterades, vilket har gjort det extremt svårt att identifiera de rätta ansvarspersonerna som skulle ingå i enkätundersökningen. De

enskilda lärosätena har organiserat utbildningsansvaret på olika sätt, och en del har förändrat utbildningsorganisationen under tiden. HSV har ersatts av UKÄ med den följd att respondentinformation gått förlorad. Det har skett ett mindre bortfall av respondenter under loppet av utvärderingsperioden, och slutligen har en del studieansvariga haft ansvaret för flera utbildningar eller utbildningstyper. Dessa praktiska svårigheter har gjort det extremt svårt att identifiera undersökningens empiriskt möjliga sampel.

Till följd av den komplicerade identifikationen av respondenterna i delstudien har det varit nödvändigt att välja den bästa möjliga kompromissen (se också avsnitt 6.1.3).

6.1.5 Svarsprocent och respondentinformation

I tabell 1 i kapitel 3 (återgivet här nedan) visas respondenternas fördelning på utbildningar samt svarsprocenten för varje utbildning. Svartsprocenten är genomgående över 50 procent utom bland yrkesutbildningarna, som ligger något under övriga utbildningstyper. Sammanlagt 446 unika respondenter besvarade enkätundersökningen.

Tabell A.1 Unika respondenter, svartsprocent och utbildningstyp. Alla. Antal och i procent

Utbildningstyp	Antal unika respondenter	Andel respondenter	Svartsprocent	Fördelning av svar
Kandidat	381	43	53	45
Magister	153	17	52	18
Master	146	16	52	17
Yrkesutbildning	213	24	42	20
Alla	893	100	50	100

Fördelningen över utbildningstyper av de unika respondenterna (bruttosamplet) är i stort sett identisk med fördelningen av svaren. Samma sak gäller för fördelningen av omdömena ”bristfällig”, ”hög” och ”mycket hög” kvalitet. De använda svaren i delstudien bedöms därför utgöra en god representation av alla typer av upplevda erfarenheter av utbildningsutvärderingarna på lärosätena. Givet begränsningarna i möjligheten att välja ut respondenter kan det dock understrykas att undersökningen på många sätt ger en bild av upplevda erfarenheter och effekter, men inte nödvändigtvis en rättvisande bild för en enskild utbildning eller ett enskilt lärosäte.

6.2 Appendix 2: Enkät till studieansvariga

Detta appendix innehåller en layoutmässigt redigerad version av den e-enkät som använts. Enkätundersökningen är på svenska, men instruktionen inom parenteser är på danska. Instruktionen anger vilka respondenttyper som ombeds besvara de enskilda frågorna. Instruktionen beror på utvärderingsresultatet och om utvärderingsresultatet är känt vid tidpunkten för enkätundersökningen.

Introduktionstext

Tack än en gång för att du vill bidra till undersökningens insamling av information om hur kvalitetsreformen och autonomireformen har påverkat enskilda högskole- och universitetsutbildningar. Det har för många varit en stor och tidskrävande uppgift att utvärdera varje utbildning, och vi är mycket tack-samma för informationen du bidrar med.

Vi garanterar att ditt svar förblir anonymt. Resultaten kommer primärt att analyseras på huvudområdes-, lärosätes-, examens-, eller utvärderingsom-gångsnivå. Vi använder genomgående beteckningen utbildning om alla utvär-derade utbildningar. UKÄ:s lista över utvärderade utbildningar utgör vårt ur-val.

Om du inte är den rätta kontaktpersonen för utbildningen ber vi dig sända oss ett mail och meddela detta. Skriv gärna vem den riktiga kontaktpersonen är, eller varför du inte kan svara. Tack!

Vi har förstätt att du är/var kontakt för följande utbildning:

Namn på utbildning: *Ifylld på förhand*
Examen: *Ifylld på förhand*
Lärosäte: *Ifylld på förhand*
Kontaktpersonens namn: *Ifylld på förhand*
Runda nr: *Ifylld på förhand*
Primära utvärderingsresultat: *Ifylld på förhand*

Om du har frågor är du välkommen att kontakta oss på mailadressen ekg@cfa.au.dk eller tryan@cfa.au.dk så ska vi snabbt försöka hjälpa dig på bästa sätt. Vill du se Riksdagens utbildningsutskotts följbrev om undersök-ningen kan du klicka *här*.

A. Kvalitetssäkringssystemet – bedömningsunderlag

Kvalitetsreformen

Kvalitetsreformen innebär omfattar en utvärdering av utbildningar på grund- och avancerad nivå vid svenska högskolor och universitet. Mycket små utbildningar är dock undantagna från utvärdering. De utvärderade utbildningarna har blivit bedömda i ett allmänt system med fokus på lärandemängden och -kvaliteten hos de färdigutbildade, primärt genom en utvärdering av de studerandes självständiga skriftliga arbeten och lärosätenas självvärderingar, men andra element kan också ha ingått i utvärderingarna. (Se <http://www.uk-ambetet.se> eller Högskoleverket 2012:15 R)

Vilka bedömningsunderlag ingick i er utvärdering och vilka skulle enligt din uppfattning generera det mest rättvisande resultatet för er utbildning? (Besvaras av alla)

	Använt	Önskas använt
Studenternas självständiga arbeten	☐	☐
Lärosätets självvärdering	☐	☐
Studenternas erfarenheter	☐	☐
Alumnenkäter	☐	☐
Besök av utvärderingskommittén	☐	☐
Webbaserad dialog med utvärderingskommittén	☐	☐
Annat	☐	☐

Om annat, ange vad:

(Besvaras av alla med ett känt utvärderingsresultat)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Upplever du överlag att det använda bedömningsunderlaget för utvärderingen av er utbildning har gett ett rättvisande utvärderingsresultat?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Utbildning (Besvaras av alla)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Är er utbildning en tvärdisciplinär utbildning?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Är er utbildning en yrkesutbildning?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Är er utbildning en traditionell akademisk utbildning?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

B. Förväntningar på utvärderingens resultat

Vilket bedömningsresultat hade ni förväntat/ förväntar ni er av utvärderingen? (Besvaras av alla med ett känt/okänt utvärderingsresultat)

- Bristfällig kvalitet
- Hög kvalitet
- Mycket hög kvalitet
- Hade/Har inga förväntningar

(Besvaras av alla med ett <u>känt</u> utvärderingsresultat)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Blev ni överraskade av bedömningsresultatet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

I vilken grad var bedömningen rättvisande? (Besvaras av alla med ett <u>känt</u> utvärderingsresultat)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Baserat på det övergripande och generella dokumentationsmaterialet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Baserat på det akademiska dokumentationsmaterialet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Baserat på beslutsunderlagets argumentation	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Om annat, ange vad:						

Hur blev bedömningsresultatet överlag mottaget: (Besvaras av alla med ett <u>känt</u> utvärderingsresultat)						
	Mycket positivt	Positivt	Ingen reaktion	Negativt	Mycket negativt	Vet inte
Internt på ert lärosäte?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Externt, utanför ert lärosäte?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hur har bedömningsresultatet överlag mottagits internt på ert lärosäte?

(Besvaras av alla med ett känt utvärderingsresultat)

(Flera svar möjliga)

- Med pragmatism.
- Som en katalysator för förändringar.
- Som ett understrykande av ett behov av förändringar.
- Som ett understrykande av ett behov av förändringar som redan var på väg.

C. Intern organisation

Organisation (Besvaras av alla)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Visade rektor eller högsta ledningen intresse i det förberedande arbetet före utvärderingen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Visade dekanus eller fakultetsledningen intresse i det förberedande arbetet före utvärderingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Visade prefekt eller institutionsledningen intresse i det förberedande arbetet före utvärderingen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Visade andra intresse i det förberedande arbetet före utvärderingen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Om andra, ange vem/vilka:						
I vilken grad kunde du själv organisera och bestämma innehållet i utbildningen före utvärderingen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Har ni använt utvärderingsresultat från andra utbildningar på lärosätet i förberedelsen inför er utvärdering?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Har ni använt utvärderingsresultat från utbildningar på andra lärosäten i förberedelsen inför er utvärdering?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fick du anvisningar och vägledning från ledningen eller utbildningskvalitetsmedarbetare vid ditt lärosäte i det förberedande arbetet före utvärderingen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Har utvärderingen resulterat i ändringar av er interna organisering av utbildningskvalitetssäkring?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Finns det en central kvalitetssäkringsenhet på ert lärosäte? (Besvaras av alla)

- Ja, den fanns redan före utvärderingen.
- Ja, den är nyetablerad i samband med utvärderingen.
- Nej, men en sådan kommer att etableras efter att utvärderingen är avslutad.
- Nej, och ingen förväntas tillkomma.
- Vet inte.

D. Uppfattning om utvärderingskriterierna

Utvärderingskriterierna

Målen i examensbeskrivningarna, 1) Kunskap och förståelse, 2) Färdighet och förmåga, samt 3) Värderingsförmåga och förhållningssätt, utgör underlag för kvalitetsreformens utbildningsutvärderingar. I dialog med lärosätenas utbildningsansvariga utarbetas härifrån en rad under- och delmål som utbildningarna utvärderas på.

Utvärderingskriterierna (Besvaras av alla)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Mäter kvalitetssäkringssystemet om utbildningen är av hög kvalitet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kan ert utvärderingsresultat jämföras med de utvärderingsresultat som de utbildningar ni normalt jämför är med, fick? (Besvaras BARA av alla med ett <u>känt</u> utvärderingsresultat)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommer en utvärdering av er utbildnings egna kvalitetsmål att ge en mer rättvisande bedömning av er?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Blev er utbildning utvärderad inom det rätta huvudområdet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Har er utbildning blivit utvärderad på tillräckligt relevanta under- och delmål?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

<p>Visade sig de utvalda under- och delmålen efteråt vara rättvisande för er utbildnings kvalitet? (Besvaras BARA av alla med ett <u>känt</u> utvärderingsresultat)</p>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<p>Är självständiga skriftliga arbeten en god kvalitetsindikator på er utbildning?</p>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<p>Har ni en tradition av avslutande skriftliga examensarbeten i er utbildning?</p>	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Gällde några av dessa förhållanden för självvärderingen? (Besvaras av alla)

(Flera svar möjliga)

- Självvärderingen blev inte använd av bedömargruppen i utvärderingen av utbildningen.
- Ni hade ingen schablon för självvärderingen på förhand.
- Ni hade själva en schablon för självvärderingen på förhand.
- Ditt lärosäte hade gjort en gemensam ramschablon för självvärderingen.
- De aviserade ramarna från HSV/UKÄ var förståeliga och användbara i arbetet.
- De aviserade ramarna från HSV/UKÄ var svåra att förstå och hjälpte oss inte.
- Ni lärde er snabbt av andras erfarenheter, vilket gjorde arbetet lättare.
- Ni hade redan gjort självvärderingen i ett annat sammanhang.
- Det tog överraskande lång tid att göra självvärderingen.
- Annat (ange vad): _____

(Besvaras av alla)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Bör självvärderingen användas mer i utbildningsutvärdering?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

E. Effekter av ”bristfällig” kvalitet som utvärderingsresultat

(Besvaras BARA av utbildningar med ett bristfälligt utvärderingsresultat)

Er utbildning fick bedömningen ”bristfällig kvalitet”. Vem bestämde därefter vad som skulle hända? (Besvaras av alla med ett bristfälligt utvärderingsresultat)

- Rektor eller högsta ledningen
- Fakultetsledningen
- Institutionsledningen
- Andra (ange vem/vilka): _____

Lades utbildningen ned/ Kommer utbildningen att läggas ned? (Besvaras av alla med ett bristfälligt utvärderingsresultat)

- Ja
- Nej
- Vet inte

(Besvaras av alla med ett <u>bristfälligt</u> utvärderingsresultat, där utbildningen har lagts ned/kommer att läggas ned)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Tycker du att det var ett rättvist/rimligt beslut?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

(Besvaras av alla med ett <u>bristfälligt</u> utvärderingsresultat, där man inte planerar att lägga ned utbildningen)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Har ni använt utvärderingsresultat från andra universitet eller högskolor med samma utbildningar i förberedelsen av er OMVÄRDERING?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vilka förbättringar har ni gjort (planerar ni att göra) inför OMVÄRDERINGEN av utbildningen? (Besvaras av alla med ett bristfälligt utvärderingsresultat, där utbildningen inte har lagts ned eller planeras att läggas ned)

(Flera svar möjliga)

- Förstärkt kontroll av utbildningen.
- Fler obligatoriska delar.
- Färre vägar till examen.
- Precisering av ansvar för utbildningskvalitet.
- Införsel av tydligare kvalitetssäkringsprocesser för det självständiga arbetet.
- Tillsättning av utbildningskommitté till revidering av kursplaner.
- Mer metodundervisning.
- Ökad undervisningskompetens och -kapacitet.
- Ökad forskningsanknytning.
- Fler undervisare engagerade i avslutande skriftliga arbeten.
- Systematisk involvering av interna och externa intressenter.
- Tydligare information till studerande om krav och förutsättningar.
- Ökad pedagogisk och undervisningsdidaktisk insats.
- Annat (ange gärna flera): _____

(Besvaras av alla med ett <u>bristfälligt</u> utvärderingsresultat, där utbildningen inte har lagts ned eller planeras att läggas ned)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Förväntar/Förväntade ni er att uppnå "hög kvalitet" i omvärderingen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

F. Effekter för de akademiska miljöernas organisering av kvalitetsarbetet

Kvalitetssäkringsarbete (Besvaras av alla)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Hade ni ett systematiskt kvalitetssäkringsarbete på utbildningen redan före kvalitetsreformens implementering?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Har förberedelse- och kvalitetssäkringsarbetet inför er utbildnings utvärdering gett er ny kunskap?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Har förberedelse- och kvalitetssäkringsarbetet inför er utbildnings utvärdering gett er ökad kvalitet i er utbildning? (Besvaras av alla utom av dem vars utbildning har lagts ned eller planeras att läggas ned)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

För att kvalitetssäkra er utbildning efter dess utvärdering, har ni: (Besvaras av alla med 'känt' utvärderingsresultat utom av dem vars utbildning har lagts ned eller planeras att läggas ned)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Riktat fler resurser till kvalitetsarbetet.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Etablerat en nämnd eller ett råd för kvalitetssäkring.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tillsatt en ledningsgrupp med specifikt ansvar för utbildningskvalitet och kvalitetssäkring.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Om annat, ange vad:						

Samlar ni systematiskt in kunskap om andra utbildningars utvärderingsresultat, uppbyggnad och kvalitetsarbete i ert framåtriktade arbete med kvalitetssäkring? (Besvaras av alla utom av dem vars utbildning har lagts ned eller planeras att läggas ned)

(Flera svar möjliga, om svaret inte är Nej)

- Nej.
- Ja, vi samlar kunskap.
- Ja, vi "benchmarkar" oss mot andra.
- Ja, vi gör analysarbete.
- Ja, vi gör egenbedömning.
- Ja, vi gör dokumentationsarbete.
- Ja, vi har fast bemanning för uppgiften.
- Ja, vi har utvecklat ett nytt kvalitetssäkringssystem till arbetet.
- Vet inte.

(Besvaras av alla med 'känt' utvärderingsresultat utom av dem vars utbildning har lagts ned eller planeras att läggas ned)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Har utvärderingsresultatet en effekt på valet av andra ämnen som tas på vägen mot examensarbetet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

(Besvaras av alla)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Har ni etablerat en strategi eller masterplan för hur ni ska förhålla er till framtida kvalitetsreformer?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har ni ändrat på någon av följande delar av utbildningen efter det att utvärderingsresultatet kommit ut? (Besvaras av alla med 'känt' utvärderingsresultat utom av dem vars utbildning har lagts ned eller planeras att läggas ned)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Ämnessammansättning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ämnesfokus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kursplaner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utbildningsprogression	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utbildningsprogression	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Laboratoriefaciliteter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Om annat, ange vad:						

G. Effekter för de akademiska miljöernas prioritering i kvalitetssäkringsarbetet

Har ni genomfört förändringar inom något/några av följande områden efter utvärderingen av er utbildning? (Besvaras BARA av dem med 'hög kvalitet' eller 'mycket hög kvalitet' i utvärderingsresultat)

(Flera svar möjliga)

- Fler obligatoriska delar
- Färre vägar till examen
- Precisering av ansvar för utbildningskvalitet
- Införelse av nya kvalitetssäkringsprocesser för det avslutande skriftliga arbetet
- Revidering av kursplaner
- Mer metodundervisning
- Ökad undervisningskompetens och -kapacitet
- Ökad pedagogisk och undervisningsdidaktisk insats
- Ökad forskningsanknytning
- Fler resurser till examen av självständigt arbete
- Involvering av interna och externa intressenter
- Information till studerande om krav och förutsättningar
- Annat (ange vad): _____

Studieledarens prioriteringar: (Besvaras av alla med 'känt' utvärderingsresultat utom av dem vars utbildning har lagts ned eller planeras att läggas ned)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Har ni sammantaget sett ändrat utbildningens sammansättning så att fokus och innehåll passar bättre till det nya kvalitetssäkringssystemets krav?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Blir nya utbildningar på förhand anpassade för det nya kvalitetssäkringssystemets krav?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Är er utbildning programorienterad?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Förväntar du dig att den kommer att bli mer programorienterad under de kommande åren?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Förväntar du dig att det kommer ställas fler krav avseende val av ämne för examensarbetet under de kommande åren?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har arbetet med utbildningsutvärderingen lett till att ni ser ett behov av att etablera nya utbildningar? (Besvaras av alla)

- Ja
- Nej
- Vet inte

H. Effekter för utbildningens lärandemål

Lärandemål

Högskoleverket identifierar i en undersökning (HSV 2005:43 R) av akademiska ideal bland studerande två individuella lärandemål; nämligen intellektuell utveckling (kunskap) samt social och personlig utveckling (ämnesspecifikt såväl som allmänbildning). Dessa ingår också i målen i examensbeskrivningarna.

(Besvaras av alla utom av dem vars utbildning har lagts ned eller planeras att läggas ned)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Har utvärderingen medfört ett fokusskifte från undervisningsfokus (process) mot lärandefokus (resultat) i utbildningen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har utvärderingen av er utbildning ökat eller minskat de studerandes lärandeutbyte i form av: (Besvaras av alla utom av dem vars utbildning har lagts ned eller planeras att läggas ned)						
	Mycket mer	Mer	Oförändrat	Mindre	Mycket mindre	Vet inte
Intellektuell utveckling	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Social och personlig utveckling	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kunskap och förståelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Färdighet och förmåga	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Värderingsförmåga och förhållningssätt	☐	☐	☐	☐	☐	☐

I. Effekter på utbildningens bildningsinnehåll och bildningsprioritering

Bildningsbegreppet

”Bildning är ett perspektiv på kunskap, där medvetande om de värderingar som kunskapen bygger på och dess innehåll går hand i hand. Det handlar om fördjupad kunskap som integreras med den som lär sig och dennes värdesystem. För att utbildningen ska präglas av bildning måste den dessutom förmedlas i en kontext som präglas av kritiskt tänkande, reflektion, etik och kommunikation. Ett utvecklande av studentens förmåga att göra självständiga omdömen inom sitt område blir centralt.” (*Operationaliseringsdefinition från Högskoleverket (HSV) 2009:24 R p5&24*)

Med utgångspunkt i HSV:s bildningsdefinition; hur mycket utrymme upptog följande delar i er utbildning före kvalitetsreformen: (Besvaras av alla)							
	Väldigt mycket	Mycket	Något	Lite	Mycket lite	Inte alls	Vet inte
Det formellt beskrivna bildningsinnehållet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det implicita och uttalade bildningsinnehållet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

(Besvaras av alla utom av dem vars utbildning har lagts ned eller planeras att läggas ned)							
	Ja, mycket	Ja, lite	Ingen ändring	Nej, minskat	Nej, mycket minskat	Vet inte	
Har utvärderingen av er utbildning ökat bildningsinnehållet i utbildningen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

(Besvaras av alla utom av dem vars utbildning har lagts ned eller planeras att läggas ned)						
	Mycket mer	Mer	Det samma	Mindre	Mycket mindre	Vet inte
Hur mycket utrymme förväntar du dig att bildningsinnehållet kommer att ha i utbildningen tre år efter det att utvärderingen avslutats?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

J. Effekter för utbildningarnas samarbete med det omgivande samhället

Samhällsanknytning

Utbildningarna kan ha en mer eller mindre nära och utvecklad samhällsanknytning. Det kan vara i form av arbetsgivargrupper, alumngrupper, forskningssamarbete, näringslivsamarbete och ämnesspecifika samarbeten i exempelvis yrkesutbildningar.

(Besvaras av alla)							
	Väldigt	Mycket	Något	Lite	Mycket lite	Inte alls	Vet inte
Hur mycket samverkan med det omgivande samhället hade er utbildning före utvärderingen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

(Besvaras av alla utom av dem vars utbildning har lagts ned eller planeras att läggas ned)					
	Ja, mycket	Ja, lite	Ingen förändring	Nej, tvärtmot mindre	Nej, tvärtmot mycket mindre
Har kvalitetsreformen och utvärderingen av er utbildning skapat ytterligare samverkan med det omgivande samhället i utbildningen?	☐	☐	☐	☐	☐
Har utvärderingen av er utbildning skapat ytterligare samverkan, specifikt med näringslivet i utbildningen?	☐	☐	☐	☐	☐

(Besvaras av alla utom av dem vars utbildning har lagts ned eller läggas ned)						
	Mycket mer	Mer	Det samma	Mindre	Mycket mindre	Vet inte
Hur mycket utrymme förväntar du dig att samverkan med det omgivande samhället kommer att ha i utbildningen tre år efter det att utvärderingen avslutats?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

(Besvaras av alla)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Konsulterade ni representanter från näringslivet i utvecklingen av utbildningen före utvärderingen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

(Besvaras av alla utom av dem vars utbildning har lagts ned eller planeras att läggas ned)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Har utvärderingen av er utbildning lett till att ni ser ett behov av att ytterligare inkludera representanter från näringslivet i vidareutvecklingen av utbildningen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

K. Effekter av autonomireformen

Autonomireformen

Autonomireformen implementeras parallellt med kvalitetsreformen och motiveras bland annat av en önskan att ge högskolorna och universiteten mer lednings- och handlingsutrymme för att säkra kvalitet i utbildningarna.

Har autonomireformens ökade lednings- och handlingsutrymme medfört att ledningen ökat sitt inflytande över (Besvaras av alla)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Kvalitetssäkringsarbetets organisering	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utbildningens uppbyggnad	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utbildningsansvarigas prioriteringar av utbildningens innehåll och struktur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rekrytering av undervisare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Implementering av en ny tjänstestruktur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Graden av självbestämmande bland undervisare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Arbetsmiljön bland undervisare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kvalitetsarbetet på utbildningen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

(Besvaras av alla utom av dem vars utbildning har lagts ned eller planeras att läggas ned)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Hur har autonomireformen påverkat utbildningskvaliteten hos er?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hur har autonomireformen påverkat effekterna av kvalitetsreformen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

(Besvaras av alla)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
Har din ledning utnyttjat autonomireformen som en orsak att genomföra ändringar som inte är relaterade till resultatet av din utbildnings utvärdering?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

L. Påståenden om kvalitetsreformen och autonomireformen

I vilken grad anser ni att dessa påståenden om reformernas effekter också gäller för er utbildning? (Besvaras av alla)						
	I mycket hög grad	I hög grad	I någon mån	I mindre grad	Inte alls	Vet inte
L.1						
Kvalitetsreformen har lett till större uppmärksamhet på vikten av utbildningskvalitetsarbete.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kvalitetsreformen har skapat större fokus på det avslutande examensarbetet.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det läggs idag mer resurser på kvalitetsarbete i utbildningarna än före reformen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det arbetas mer systematiskt med kvalitetsarbetet i utbildningarna än före reformen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det arbetas mer strategiskt med kvalitetsarbetet i utbildningarna än före reformen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kvalitetsreformen har skapat större uppmärksamhet på och förståelse av examensordningar och examensmål.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

L.2						
Kvalitetssäkringssystemet är bäst på att bedöma de traditionella akademiska utbildningarna.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kvalitetssäkringssystemet är dåligt på att bedöma yrkesutbildningar och tvärdisciplinära utbildningar, då tyngden är på det avslutande examensarbetet.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kvalitetssäkringssystemet är bättre på att bedöma långa högre yrkesutbildningar än korta högre yrkesutbildningar.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
L.3						
Det behövs fler indikatorer för att kunna säga något tillförlitligt om kvaliteten i utbildningarna.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kvalitetsreformen kan, trots sitt fokus på resultat och speciellt det avslutande skriftliga arbetet, anses ha varit kvalitetsdrivande.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utvärderingsresultatet används i det vidare kvalitetsutvecklingsarbetet på utbildningen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det är en relativt hög grad överensstämmelse mellan bedömningar från HSV/UKÅ:s bedömargrupper och egna upplevelser av kvalitetsnivån på utbildningen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

L.4						
Kvalitetsreformen har hittills haft stor betydelse för utbildningens bildningsinnehåll. ¹⁴⁾	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kvalitetsreformen ökar på sikt utbildningarnas fokus på bildningsinnehållet. ¹⁾	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kvalitetsreformen har hittills haft stor betydelse för utbildningarnas samverkan med det omgivande samhället, inklusive näringslivet. ¹⁾	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kvalitetsreformen leder till ett utåtriktat fokus som främjar tät samverkan med näringslivet.¹⁾	☐	☐	☐	☐	☐	☐
L.5						
Autonomireformen har medfört ett förtydligande av ”linjens makt” i ledningshierarkin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Autonomireformen har förtydligat att befogenhet delegeras från rektor och ned genom organisationen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Autonomireformen har först och främst medfört en omfördelning av hanteringen av de olika uppgifterna.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Autonomireformen har medfört ett mer aktivt deltagande i kvalitetssäkringsarbetet från ledningen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

¹⁴⁾ Dessa fyra frågor under L.4 är formulerade tvärt emot rektoremas påståenden (jfr delrapport 2) för att undvika omvända negationer mellan frågor och svar.

Autonomireformen och den konkreta kvalitetsutvärderingen har lett till strategiska överväganden om undervisningsutbudets sammansättning på ert lärosäte.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
---	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Avslutningstext

Om du har kommentarer om kvalitets- eller autonomireformen, eller om du har en historia eller ett case att berätta om, så är du välkommen att skriva här nedan i textfältet. Vi tar emot alla typer av kommentarer med stort intresse.

Skriv här:

Tack för ditt svar. Vi är väldigt glada att du tog dig tid att besvara våra många frågor om implementeringen och de upplevda effekterna av kvalitetsreformen och autonomireformen på din utbildning. När du klickat på AVSLUTA har vi registrerat alla dina svar.

TACK SÅ MYCKET!

2012/13:RFR1	FINANSUTSKOTTET Statlig styrning och ansvarsutkrävande
2012/13:RFR2	FINANSUTSKOTTET Utfrågningsprotokoll EU, euron och krisen
2012/13:RFR3	TRAFIKUTSKOTTET Trafikutskottets offentliga utfrågning den 29 mars 2012 om framtida godstransporter
2012/13:RFR4	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET OCH NÄRINGSUTSKOTTET Uppföljning av vissa frågor inom landsbygdsprogrammet
2012/13:RFR5	FÖRSVARsutskottet FöU Forskning och utveckling inom försvarsutskottets ansvarsområde
2012/13:RFR6	CIVILUTSKOTTET Kontraheringsplikt vid tecknandet av barnförsäkringar
2012/13:RFR7	KU, FiU, KrU, UbU, MJU och NU Öppet seminarium om riksdagens mål- och resultatstyrning: vilka mål, vilka resultat?
2012/13:RFR8	UTBILDNINGsutskottet Utbildningsutskottets offentliga utfrågning om gymnasiereformen
2012/13:RFR9	UTBILDNINGsutskottet Förstudier om – Förskolan – Utbildning för hållbar utveckling inklusive entreprenöriellt lärande
2012/13:RFR10	UTBILDNINGsutskottet Hur kan ny kunskap komma till bättre användning i skolan
2012/13:RFR11	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets öppna seminarium om folkhälsofrågor onsdagen den 27 mars 2013
2012/13:RFR12	ARBETSMARKNADsutskottet Mogen eller övermogen? – arbetsmarknadsutskottets offentliga seminarium om erfaren arbetskraft
2012/13:RFR13	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om sjöfartens kapacitetsmöjligheter
2012/13:RFR14	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om flygtrafikledningstjänsten – har vi landat i den bästa lösningen?
2012/13:RFR15	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om oredlighet i livsmedelskedjan
2012/13:RFR16	UTBILDNINGsutskottet Utbildningsutskottets offentliga utfrågning om hur ny kunskap bättre ska kunna komma till användning i skolan
2012/13:RFR17	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga utfrågning om en fossiloberoende fordonsflotta

2013/14:RFR1	SOCIALUTSKOTTET Etisk bedömning av nya metoder i vården – en uppföljning av landstingens och statens insatser
2013/14:RFR2	KULTURUTSKOTTET Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid
2013/14:RFR3	KULTURUTSKOTTET En bok är en bok är en bok? – en fördjupningsstudie av e-böckerna i dag
2013/14:RFR4	KULTURUTSKOTTET Offentlig utfrågning om funktionshinderspersion i kulturarvet
2013/14:RFR5	TRAFIKUTSKOTTET Hela resan hela året! – En uppföljning av transportsystemets tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning
2013/14:RFR6	FINANSUTSKOTTET Finansutskottets offentliga utfrågning om ändring av riksdagens be- slut om höjd nedre skiktgräns för statlig inkomstskatt
2013/14:RFR7	SKATTEUTSKOTTET Inventering av skatteforskare 2013
2013/14:RFR8	ARBETSMARKNADSUTSKOTTET Ett förlängt arbetsliv – forskning om arbetstagarnas och arbetsmarknadens förutsättningar
2013/14:RFR9	SOCIALFÖRSÅKRINGSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om vårdnadsbidrag och jämställdhetsbonus
2013/14:RFR10	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Subsidiaritet i EU efter Lissabon
2013/14:RFR11	SKATTEUTSKOTTET Utvärdering av skattelättnader för utländska experter, specialister, forskare och andra nyckelpersoner
2013/14:RFR12	UTBILDNINGSPOLITISKA UTSKOTTET Utbildningsutskottets offentliga utfrågning om PISA-undersökningen
2013/14:RFR13	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets öppna kunskapsseminarium om icke smittsamma sjukdomar – ett ökande hot globalt och i Sverige (onsdagen den 4 december 2013)
2013/14:RFR14	KULTURUTSKOTTET För, med och av – en uppföljning av tillgängligheten inom kulturen
2013/14:RFR15	SKATTEUTSKOTTET Skatteutskottets seminarium om OECD:S handlingsplan mot skattebaseroering och vinstförflyttning
2013/14:RFR16	TRAFIKUTSKOTTET Framtidens flyg

2013/14:RFR17	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Översyn av ändringar i offentlighets- och sekretesslagstiftningen 1995–2012
2013/14:RFR18	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets öppna kunskapsseminarium om socialtjänstens arbete med barn som far illa
2013/14:RFR19	UTBILDNINGSPÄREUTSKOTTET Utbildningsutskottets seminarium om utbildning för hållbar utveckling inklusive entreprenöriellt lärande
2013/14:RFR20	KULTURUTSKOTTET Offentlig utfrågning För, med och av – en uppföljning av tillgänglighet inom kulturen
2013/14:RFR21	UTBILDNINGSPÄREUTSKOTTET Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige Delredovisning 1: Skrivbordsstudie om autonomi- och kvalitetsreformerna
2013/14:RFR22	UTBILDNINGSPÄREUTSKOTTET Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige Delredovisning 2: Intervjuundersökning med rektorer
2013/14:RFR23	TRAFIKUTSKOTTET Trafikutskottets hearing om framtidens luftfart – Har vi luft under vingarna?
2013/14:RFR24	JUSTITIEUTSKOTTET Offentlig utfrågning med anledning av EU-domstolens dom om datalagringsdirektivet

---

2014/15:RFR1	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Stöd till lokala åtgärder mot övergödning
2014/15:RFR2	TRAFIKUTSKOTTET Hållbara analyser? Om samhällsekonomiska analyser inom transportsektorn med särskild hänsyn till hållbar utveckling
2014/15:RFR3	TRAFIKUTSKOTTET Delrapport 3
2014/15:RFR4	FÖRSVARSPOLITISKA INRIKTNINGSBE- SLUTET 2009 Blev det som vi tänkt oss? En uppföljning av vissa frågor i det försvarspolitiska inriktningsbe- slutet 2009
2014/15:RFR5	UTBILDNINGSPOLITISKA INRIKTNINGSBE- SLUTET 2009 Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige Huvudrapport